

مجموع

در دشت از صفت بیاضم	چند معابر کبریا غمت آشنم
پرو بر در بسته زلف بهم شکسته	خاطر خلق خسته کرده کان جد از منم
سر تو در سحر تو در شامه تو در محروم	شمس تو در قمر تو در در منم بهیاسم
نور تو در من تو در ماه تو در افق تو در	خواران مرا حق تو در شامه بهید با منم
نکته تو در طلب تو در لعبت تو در لب تو در	خواجه بالادب تو در بنده به عیانم
قبل تو در صمیم تو در دیر تو در حرم تو در	دلبر محرم تو در عاشق بیخوار منم
من زیم تو نیم منم نه کم زیم هیچ هم	تا بتو منصرف شدم بجز دانها منم
شاهد شوق دلر با گفت لبور من یا	رسته ز کبر و از ریا مظهر کبریا منم
ماه عزاز دلبر اطلو در شکی تو در	به لرزه و نشتر است حرف حق منم

طایره خاک بر نوشت حر و لار تو

قطره عطار تو معرف خطا منم

ترجمہ انگلیسی نامہ طایرہ بہ خواهران آمریکایی خود (فارسی این نامہ پیدا نشد).
 از اوراق Leroy loas در National Baha'i Archives

A letter of Khanum Tayerreh, of Teheran, Persia, to her sisters
 in America.

He is the Holy, the ABHA!

After giving thanks and praises to the Beloved of the
 World, and the Center of the Covenant (May my life and the life
 of all the world be a ransom to Him!) O dear faithful Western
 sisters, inflamed with the fire of the love of God: Your sweet-
 scented, spiritual, unity letter was received. It made my heart
 glad, my eyes seeing, and I said:

When from a messenger thy book is brought to me,
 I prostrate myself at the feet of the messenger and put the
 letter on my forehead.

According to the phrase that correspondence is half of
 meeting, although in image we are far from each other, yet in
 our heart's eye, in the world of unity and oneness, by the
 effects of this unity letter, it is as though we have met our dear,
 faithful Western sisters. It was read in the spiritual gatherings
 of Eastern sisters, and by reading it the fire of the love of God
 was aflame in the hearts of all; the light of the love of God
 enlightened our hearts, the links of unity vibrated, and we said:

"The Beloved has fastened a cord in my neck,
 Which cord is made of His love;
 At times He takes me to the shrine,
 And at time He takes me away from it,
 Pulling me wherever it is his desire."

O ye dear sisters, inflamed with the love of God, the
 tongue is utterly incapable of manifesting the heart-felt
 thankfulness of your services, your unity and your troubles. We
 beg of you to strengthened and assisted so that, like our dear
 Western sisters, we may arise for the Cause of God. Consider, if
 you please, how the grace and beneficence of our Lord, His

Holiness, Abdul Baha, (May my life be a ransom to the dust of the feet of His believers) like the rays of the sun, has gathered us, these scattered atoms, and made us attracted to each other; has linked our hearts together so that we are all one spirit in different bodies. Accordingly, it is incumbent upon us to give even our lives, if must be, in order to show our appreciation and thankfulness for this beneficence and endless blessing, and, not thinking of ourselves, walk in His path and seek nothing but His pleasure; chant His praises, so that the material world may become perfumed by His holy fragrances, and the world of humanity the paradise of God.

Although the awakening of the heedless is one of the most difficult things, yet, considering the fact that the giving of the teachings of God is one of the greatest undertakings, we must have patience, bear all afflictions and hardships, and endeavor to bring to light those who are in darkness, so that these unfortunate, astrayed, negligent and uninformed people may be awakened from deep sleep, and serve in some way their fellow men, and give drink to these thirsty ones from the fountain of God's grace.

O dear, faithful sisters, if you were only aware of the afflictions and persecutions of your Eastern sisters, and with what troubles and tribulations we lead to the right path the superstitious, uneducated and uninformed women, you would weep for us. And all this is on account of the fact that the people of Persia, after the departure of Mohammed, were so unfortunate as to be taught all manner of superstitious ideas by the Mohammedan priests so that at the present nothing remains of the teachings of Mohammed except the mere name. The people, instead of looking to God and His Messengers, look up to and almost worship the religious leaders, and they have become so attached to these superstitions that it is extremely difficult for them to give them up.

O ye dear, faithful Western sisters, inflamed with the fire of God: Indeed a people who have for centuries been afflicted with such absurd superstitions, could not be delivered from them except by the grace and beneficence of the Incomparable Lord of the universe. O dear and precious sisters, we are all instruments in the hands of the Almighty, hence we must, with all assurance and confidence, stand face to face with the people

of every nation, and in every clime. We must, by the power of the confirmation of our Lord, diffuse the fragrances of God, as, for example, this maid-servant, Tayerreh, for the purpose of giving the Message, went to a house in which were gathered a number of heedless ladies of nobility. In that meeting we argued for a long time as follows:

One of the ladies of nobility said, "Our religious leaders have said before, and say so now, that before the appearance of the promised One, there will appear many signs, after which the promised One will become manifest. First, Dajal and his donkey. The sign of Dajal, himself, is this, that the word 'kaffar' (or infidel) is written in his forehead, and his name has seven K's (k's). He has four hands; from every hair of his donkey a different sound will be heard, and from the tail end of his donkey dates will continually fall, and every step of this donkey is one mile in distance. In thirty days he will circumscribe the world. All the springs and pools of water will dry up. The distance between the two ears of the donkey is exactly one mile. This, in short, is one of the signs of his coming. Another sign is this - for seven years there will be no vegetation growing upon the earth, and there will be famine. Still another sign is - every lifeless tree will come to life again. Gabriel will be found standing in Heaven, and will sound the trumpet. All the dead of many thousand years will be brought to life, and Ali, the son of Abu-ta-lib, will look down from the sun so that all people of the earth will see him, exclaiming, 'Your promised One has manifested Himself and His Voice will be heard by all the people of the earth. Then the one who dwells in Jab-ul-ka and Jab-il-sa will ride from Mecca on a cloud and manifest Himself. In his hand he will have a sharp sword by which he will kill all the people of the earth.

O dear sisters, consider that, although these people think us Bahais to be unclean and infidels, if we try to gainsay their assertions; they will have us persecuted and even killed; inform the high priests and other religious leaders of our infidelity; confiscate our belongings, and even take our lives. What then can lead them to light except the grace and beneficence of God?

This maid-servant answered her as follows: O thou honored khanum (lady), please think for yourself and be just

and impartial. Now this Dajal, with this donkey with those qualities, in what part of the world does he reside, where is the stable for such a beast? By what power do those people, who follow Dajal, travel? If the donkey's steps are one mile apart, how about the people who follow the donkey? How can they traverse the whole world in thirty days with this fast going beast? Furthermore, you say that all pools and springs of water will dry up. Is it possible that a single individual in this world of creation should go without water and live for thirty days? Again, you say for seven years no grass or vegetation of any kind will grow upon the earth. If that be so, how can the creatures live without food? Then, for whom is the promised One to appear, and what is his mission? Will he come for the stones and dry earth which has been sterile for seven years, or for the guidance of the people and the renewing of religious faith? Whom will he kill with his sword? Is it possible for the withered trees, which have been dead seven years, contrary to nature, to come to life? How is it possible for dried up bones of many hundred years to take form again? In your opinion, do you consider the sun capable of producing heat or not? As we see that, notwithstanding the distance between the sun and the world, on a real warm summer day you could not bear to remain in the sun for more than five or ten minutes, then how is it possible for Ali, the son of Abu-ta-lib, in his human form, to come forth from the sun, whose temperature is beyond our comprehension, and call out? How can we recognize a human form coming out of the sun from that great distance, when we cannot recognize a person at a distance of half a mile? Have you not an idea of distance, and, furthermore, how can you recognize Ali, the son of Abu-ta-lib, whom you have never seen, and how can you recognize his voice? Now, as to your contention that the promised One shall ride the cloud: How can this be, when we know as a fact that a cloud is nothing but vapor, and how can a human being ride a cloud?

By the drying up of the vegetation and famine is meant the drying up of the vegetation of religion and love in the hearts of the people of the world; for, if there does not grow in our hearts love and the light of faith, the whole world will be in a state of spiritual famine and pestilence, as you see to a certain degree in this age.

By the rejuvenating of the withered trees is meant that those men who have lost interest in spiritual affairs will be awakened into a realization of spiritual things and, thereby will once more enjoy that happiness which is the result of coming in contact with one's Creator and holding communion with Him, and bringing forth spiritual fruit. They were at first spiritually dead, now they take on a new life and become alive again. When the spirit of Christhood, or the Holy Spirit, is awakened within their hearts, then and only then will they enjoy the light of Faith and attain eternal life and bear fruit.

By the voice of the trumpet is meant the voice of Truth, which is manifested with every Manifestation of God, and which in a short time becomes disseminated throughout the world, and the people come to recognize it.

By the sun is meant the Holy Temple of the Manifestation of God who appears among men.

The cloud is the body in which the Manifestation of God manifest Himself, and it is that human body which acts as a veil between us and the Truth, for that Eternal Sun rides the cloud of the material body of man.

By the sword is meant the tongue. It is not the sword which kills, but it is the one which gives life to those with whom it comes in contact, and those who do not become alive by that sword are spiritually dead. It is not the cutting sword which you imagine it to be. The One whom you are expecting is a butcher, and not the promised One who comes to give life and light to the world. If this butcher of yours, with that cutting sword in hand, should appear and kill all men, who then, I ask, would follow him, and in this withered world, without a soul living in it, what will he do? What will his appearance accomplish?

In short, they asked questions such as these and made many superstitious objections until at last the result was that six of those twenty ladies of nobility present came into the Light of Truth, and the rest left that meeting somewhat disturbed. At all events, O ye sisters, attracted to the fire of the Love of God, you have certainly heard how these superstitious people and these selfish religious leaders have treated us. They have martyred numerous of our men, cutting their bodies into pieces; they have killed our infants in a most cruel manner; they have

plundered our houses, dividing our belongings among themselves and putting fire to our dwellings and destroying them; they have carried us into captivity; they have cut our breasts, and having wrapped our bodies in cloth, have poured oil on us and burned us at the stake. They have roasted our fondlings alive in our presence, giving to some, in place of milk, boiling water.

We have indeed witnessed persecutions of such character as the pen is ashamed to mention. Nevertheless, we have been so intoxicated with the wine of the love of God that these tribulations have not at all affected us. Day after day, the fire of the love of God has made us more ready and willing to sacrifice ourselves to the True Beloved, and our love for Him has increased daily.

When love got hold of me I became freed;
 What cares the drowned, in the sea of love, for the
 disturbances in the sea?
 Soul in hand, we are ready to serve,
 What care we if we are killed in the path of the Beloved?
 O Tayerreh, since thou was not troubled by sorrow, why
 art thou always dejected?

In short, all of the effects of the heedless ones, with the tyranny of the oppressors and the hatred of the ignorant religious leaders, have been to extinguish the fire of the love in the hearts of the lovers, who have been ready at any time to give their lives for the Beloved, and to keep away from the Beloved and His Beauty these insects whose wings have been scorched by the light of the face of God. They have been, indeed, ignorant of the fact that the power of the Beloved of the world has attracted His lovers to such a degree that those lovers have, like drops of rain, united with the Infinite Ocean, and have become one with Him, so that it is impossible for them to be served or disunited from Him. When we were faithful to our promise, and made our breasts targets for the bullets of the oppressors, in the path of our Beloved, we were strengthened by the Bounties of God, and we at last won the battle, and followed our True Beloved. As it is said by the great poet, Saadi,

"If all the world should turn from the kingdom of the Beloved,
I have no knowledge of those who are in the world."

Therefore, we are not afraid of being killed or being oppressed. We ask for the sweet cup of martyrdom with all our hearts.

Therefore, O sisters, we have no part in this transitory world of flesh. We must give our lives in the path of the Beloved, and do that which is the will of our Master. We must arise to serve Him, and, in oneness and truth, no matter where we may be, we must not look at the distance, but see each other with the eye of the heart, and praying for each other, ask God to strengthen us to carry His Message to those less fortunate than we.

We hope that this communication between us may continue, and your service may encircle the world, so that all of us may become the links of one abiding chain. Your fragrant letter of recent date has such an effect upon us, your Eastern sisters, that our hearts are inflamed with the fire of the love of God, which we hope will touch the hearts of the rest of the world. We are trying hard to send you our photographs. O you dear spiritual sisters of the West.

Written by the maid-servant of the Beloved of God, and the one who desires the meeting of the brothers and sisters of the West.

Tayerreh.

9 of the month of Maharram 1329.¹

Translated from the original Persian
by Mirza S. M. Raffle,
University of Chicago, July 15, 1909.

Received by Mrs. Henrietta C. Wagner, February 26, 1909, in reply to a letter written to the Women's Assembly of Bahais, Teheran, Persia, in December, 1908, telling of the difficulties met with in teaching the Truth in America, on account of the many superstitions, doctrines, isms and beliefs of the people.

۱. این تاریخ اشتباه است. باید ۱۲۲۶ هجری باشد که معادل ۷ فروردین ۱۹۰۹ می شود.

از: نعمت الله ذکائی بیضائی، تذکره شعرای قرن اول بهائی (تهران: مؤسسه ملی مطبوعات امری، ۱۲۳ بدیع / ۱۹۶۶م)، جلد دوم، صص ۲۸۲-۲۹۵.

طایر طهرانی

بانوی مجلله دانشمند عصمت خانم مشهور به طایره خانم که در شهر طایر تخلص نموده و از بانوان روشنفکر و آزاده طبع و از زنان شاعر خوش ذوق و کم نظیر عصر خویش است. وی در زمانی بدین فکر روشن و طبع آزاده و همت و شهامتی فوق العاده عرض وجود نمود که زنان ایران را از هر جهت تیرگی اندیشه و خمودت فکر سایه بر سر افکنده و قیود اوهم بندی سخت بر پای نهاده بود؛ این خانم دانشمند در عصری چنین به چنان فکری روشن و طبیعی حقیقت جو و ایمانی واسخ بمرث گشت که سیل شکنجه های ناشی از تعصب در ارکان عقیدتش کمترین رخنه ای ننمود و بلکه هر آن بر استحکام بنیانش بیفزود.

طایره خانم در سال ۱۲۸۲ هجری قمری در طهران به دنیا آمد. پدرش میرزا اسمعیل خان مستوفی از اهل آشتیان و مادرش حبیبه خانم دختر میرزا عبدالکریم خان حکیم سیمای اصفهانی است که مردی فاضل و طبیب و شاعر بود و به حضرت نقطه اولی نیز ایمان داشت. (اثری از وی در دست نیست.) حکیم سیما را پسری بود بنام ابوالبرکات که در بین اولاد و فامیل حکیم تنها او از کمالات پدر بهره مند و هم به نور ایمان فائز شده بود.

طایره خانم هفت ساله بود که پدرش میرزا اسمعیل خان مستوفی فوت کرد و وی تحت مراقبت جدش میرزا حکیم سیما قرار گرفت و چیزی نگذشت که حکیم هم دار فانی را بدرود گفت و طایره در حجر مادرش حبیبه خانم به نشو و نما پرداخت. درین زمان مدرسه یا مکتبی برای درس خواندن دختران وجود نداشت و تحصیل سواد برای نسوان جز به وسائل بسیار خصوصی، آنهم در طبقه اعیان، ممنوع و قدغن بود و عصمت خانم چون شوق فراوانی به درس خواندن ابراز می کرد دائیش ابوالبرکات معلمی برای او به خانه آورد و به تعلیم او گماشت و بدین وسیله سواد فارسی و مقدمه ای از عربی را فرا گرفت. درین اوان ابوالبرکات که به علت ایمانش به امر مورد ایذا، و تعقیب مغرضین قرار گرفته بود از طهران فراری و به لباس درویشی به هندوستان و بلاد سائره متواری گشت.

طایره چون به سن سیزده سالگی رسید به عقد ازدواج مهرعلیخان زلجانی که

نائب نسقی باشی ناصرالدین شاه بود در آمد. این شخص از مردان قسی القلب و از مغرضان عنود امر بود بطوری که اگر فردی از بهائیان به دست او گرفتار می شد به حبس و زجر شدید مبتلا و یا مقتول می گردید.

من الاتفاق هنگامی که عصمت خانم به خانه او در آمد چند نفر از بهائیان در حبس خانه او گرفتار و مورد شکنجه و آزار بودند. طایره پس از اطلاع بر قضیه با شوهر سخت به مشاجره پرداخت و او را از آزدن آنان منع و سلامت نمود. در این احیان داتی سفر کرده اش ابوالبرکات به طهران بازگشته، بر او وارد شد و چند روزی که در خانه او به سر می برد با وی به مذاکره پرداخته، طریق حقش بنمود و در نتیجه عصمت خانم به امر الهی اقبال فرمود و به فوز ایمان فائز گشت و ابوالبرکات نیز مجدداً به ترك دیار گشته، عقب کار خویش رفت. مشاجره بین او و شوهر بی رحمت بر سر رفتار او با بهائیان همچنان ادامه داشت و چون ازین پس اعتراض و گفتگو نحوه جدی تری به خود گرفت و عصمت خانم برای منصرف داشتن شوهر از تعذیب بهائیان و آشنا نمودن او به حقیقت دلیلی چند با وی در میان نهاد، مهرعلیخان بر ایمان همسرش به امر جدید واقف گشت، شعله عداوتش بالا گرفت و برای انصراف او ازین عقیده به تهدیدش پرداخت که اگر توبه نکند خواهدش کشت و چون از او جواب رد شنید با مشت و لگد به جانش افتاد و چون ازین کار نیز نتیجه نگرفت روز دیگر او را در درگاهی اطاقی گذاشته، جلو آن را تیغه کرد و او را گفت که یا باید توبه کرده، از عقیده خود باز گردی و یا در پس این دیوار جان سپاری. طایره خانم چندی در پس این دیوار و درون آن دخمه بماند و از منفذ کوچکی که در بالای دیوار قرار داده شده بود برای تنفس استفاده می کرد و چون ازین راه نیز فایده ای عاید نشد، وقت دیگر در شبی سرد و بارانی، پس از اینکه با چوب و شلاق وی را کتک کاری نمود، به پشت بامش پرده، رها کرد و در به رویش بست که یا باید از عقیده خود منصرف شوی و یا در میان برف و باران بمیری. ساعاتی برین حال بگذشت و باز اثری از انصراف حاصل نشد. وقتی دیگر عصمت خانم اطلاع یافت که سه نفر از بهائیان در محبس شوهرش گرفتار و از غذا و خوراك محروم مانده اند. نیمه شب به وسیله نوکر پیرش برای آنها غذا فرستاد و روز بعد که شوهرش بر قضیه اطلاع یافت، پس از کتک کاری زیاد، وی را در اطاقی محبوس و منقل بزرگی از زغال نیمه سوز آتش کرده، درون اطاق گذاشت تا در اثر گاز زغال خفه شود. ولی ازین تدبیر نیز نتیجه ای نگرفت و این خانم دانشمند و جلیل القدر تمام این متاعب را تحمل می نمود و هر آن بر شدت اشتعالش می افزود و غالباً به لسان شعر با محبوب حقیقی خویش به راز و نیاز می پرداخت.

سی و يك سال داشت که شوهرش فوت کرد، در حالیکه سه دختر از وی باز مانده بود. طایره خانم ازین پس اوقات خود را یکسره صرف تبلیغ نسوان و آشنا نمودن آنان به حقوق اجتماعی خویش می نمود و امر مبارک را به تساوی حقوق رجال و نساء به آنان گوشزد می فرمود و غالباً اجتماعاتی از آنان فراهم می کرد و با ایراد خطابه هایی مبنی بر تبشیر و ابلاغ کلمات الهی می پرداخت. او بیانی شیوا و لسانی گویا داشت. حسن خلق و خلوت گفتار از صفات مخصوصه وی بود و غالباً اشعاری نیز در کمال سلاست می سرود و در محافل انشاد می کرد و گاهی نیز از منظومه های خود حضور حضرت عبدالبهاء می فرستاد و الواهی به افتخار او نازل می گشت که یکی دو تای آن را در اینجا ملاحظه خواهید فرمود و بالاخره مشارالیه با بدان حال انجذاب و اشتعال در سال ۱۳۲۹ هجری قمری در سن پنجاه و يك سالگی در طهران به ملکوت ابهی صعود نمود. سرکار مولود خانم همسر جناب میرزا علی اکبرخان روحانی (محب السلطان) یکی از صباپای اوست که فعلاً در قید حیات و این شرح حال و زیارت اصول الواح صادره به افتخار طایره خانم با کمک و راهنمایی ایشان تهیه و صورت پذیرفته و هم از شرح حالی که به قلم جناب محب السلطان در شماره ۱۱ سال چهارم آهنگ بدیع درین باب درج گردیده استفاده شده است (سال ۱۳۲۸ شمس).

طایره خانم در شعر ذوقی سرشار و قریحه ای روشن و طبعی مردانه دارد و از قرائن پیداست که اشعار زیاد سروده، ولی یا خود آنها را مجموع نداشته و یا بعداً متفرق گردیده است. جزوه ای از غزلیات او نزد صبیح محترمه اش (همسر جناب محب السلطان) ملاحظه شد و برخی از آنها انتخاب گردید و اینک قبلاً به نقل دو لوح از الواح صادره به افتخار او مبادرت و سپس اشعار مزبور را از نظر خوانندگان می گذرانند.

طهران کنیز عزیز جمال مبارک ورقه منجذبه طایره علیها بها طاله الابهی
 هوالله ای سرگشته و سودائی جمال قدم غزل قریانی به دقت مطالعه گردید فی
 الحقیقه فصیح است و بلیغ و بدیع است و ملایع حق با آنان است که از قرائتش منجذب
 گشتند و راه به کوی دلبر مهربان جستند از آه و فغان عاشقان است که ملکوت حسن
 و جمال آن معشوق مهربان واضح و عیان گردد امید از الطاف حضرت رحمن چنان
 است که تأیید روز به روز تزئید یابد تشنگان را عذب فرات هدایت دهی و بی
 نصیبان را به بحر بی پایان دلالت نمائی و عليك البها الابهی. ع ع

طهران بواسطه جناب امین امثالله المنجذب طایره خانم علیها بها مآللہ الاهی
 هوآللہ ای طایره اوج محبت الله الان در اسکندریه مصر در دم صبح به تحریر
 این نامه پرداختم اشعار بدیع بلیغ که در خصوص مشرق الاذکار از قریحه مانند آب
 روان جاری شده بود ملاحظه گردید فی الحقیقه در نهایت حلاوت است الحمدالله بفیض
 جمال قدیم شرق و غرب در ارتباط و انتعاش است و عليك الیها مآللہ الاهی. ع ع

و اینک نمونه ای از آثار طبع او:

غزل

از آتش فراق تو دارم دلی کباب
 وز آب دیده خانه صبرم شده خراب
 ساقی بیا که آتش غم جان من بسوخت
 آبی بزن بر آتشم از ساغر شراب
 روشن شود چو روز شب تار من اگر
 از در درآیدم شبی آن ماه بی نقاب
 ای گاش راه خواب نیستی به چشمم اشک
 تا دیدمی جمال دلارای او به خواب
 دل را حضور حضرت پیر مغان خوش است
 ای شیخ از حضور تو ما راست احتجاب
 از عشق پرده سوز چه کتمان کند کسی
 هرگز نمی توان به گل اندود آفتاب
 طایر به خاک درگه جانان سجود کن
 کز ترک سجده گشت عزایل رد باب

غزل دیگر

تا دلستان به جلوه ره گلستان گرفت
 صحرا و دشت رونق باغ جنان گرفت

آن شهسوار حسن چو پا در رکاب کرد
 ارواح قدسیش به تظلم عنان گرفت
 از خوان نعمتش مه آفاق بهره مند
 از عدل و رأفتش همه گیتی امان گرفت
 ای شمع دم مزین ز محبت که برق عشق
 ما را به دل فتاد و تو را بر زبان گرفت
 از سوز شمع جز پر پروانه ای نسوخت
 ما سوختیم و آتش ما در جهان گرفت
 تا جلوه گر شد آن رخ ابهای دلفریب
 یغمای عشق کشور دل در میان گرفت
 طایر به خاک درگاه او جبهه سای شد
 فرخنده بخت آنکه به کویش مکان گرفت

اشك چون كم شود از دیده بیرون خون آید
 تا پس از خون دل از دیده چه بیرون آید
 آنچنان جوش زند خون دل از چشمه چشم
 کز بن هر مژه ام سیل چو جیحون آید
 گر خرامان گذرد سوی چمن دلبر من
 سرو شرمنده از آن قامت موزون آید
 کوه و صحرا همه پر زمزمه عشق شود
 گر ز حی ناقه لیلی سوی مجنون آید
 نیش مضراب طرب پرده عشاق درید
 آه از آن لحظه که این ساز به قانون آید
 زاهد شهر گر آن فتنه دوران ببند
 ترك تقوی کند و واله و مفتون آید
 دیده ای بر سر راهش چو زلیخا دارم
 تا کی آن یوسف من با رخ گلگون آید
 بنده عبد بهاء هر که شود چون طایر
 عارش از ملك جم و مكننت قارون آید

غزل قربانی که در لوح صادره به افتخار او به آن اشاره شده است این غزل است:^۲

عید است و به قربان تو من جان کنم امروز
 دشواری مردن به خود آسان کنم امروز
 پیش تو کنم جامه جان پاره و خود را
 یکباره خلاص از غم هجران کنم امروز
 تا چند کشم محنت دوری و صبری
 خود را ز پی قرب تو قربان کنم امروز
 جان را که به صد آه و فغان خلق سپارند
 ایثار تو من خرم و خندان کنم امروز
 [چون میش به پشم خود از این بیش چه خسیم
 از جلد هرون آیم و جولان کنم امروز]
 لبیک زنان بر سر کوی تو نهم روی
 پس در حرمت شکوه ز حرمان کنم امروز
 اول بدل سرمه بدانگونه که رسم است
 خاک قدمت زینت مژگان کنم امروز
 از مرده مهرت به صفا با قدم سعی
 رقصی بسزا بر سر میدان کنم امروز
 دل دلو صفت در رسن زلف تو بندم
 دو زمزم آن چاه زنجندان کنم امروز
 [ای ترک بکشی تیغ و بیاتات ببالا
 آخر نگهی بر زده دامان کنم امروز]
 تیغ تو به خون تشنه و من تشنه به آبش
 سیراب صواب است دو عطشان کنم امروز
 [خونم چو صراحی ز گلو ریز که تا من
 مستان تو را شیر به پستان کنم امروز]

۲. در: فاضل مازندرانی، تاریخ ظهور الحق، جلد هشتم (تهران: مؤسسه ملی مطبوعات امری، تاریخ چاپ ۱۳۱۰-۱۳۱۱ ب/ ۱۹۷۵-۷۶ م)، بخش ۱، صص ۴۵۸-۴۵۷، این غزل چند بیت اضافه دارد که در اینجا اضافه و با علامت [] مشخص شده است.

بر دست و به پا تا نظم پیش تو در خون
زنجیری از آن زلف پریشان کنم امروز

[خواهی چو ز هم بگسلی اعضای وجودم
دل را بهل از بهر تو بریان کنم امروز]

گر قسمت من نیست شوم برخی جانان
بریان تن خود ز آتش سوزان کنم امروز
[گر قابل تو نی این تن لاغر

آن بس که سگ کوی تو مهمان کنم امروز]
ناصح چو ازین کار کند منع به طایر
نپذیرم و صد لعن به شیطان کنم امروز

زهی مهرت آرام جان راحت دل
فراق تو دشوار و وصل تو مشکل

به مویت پریشان مرا جمع خاطر
به رویت فروزان مرا شمع محفل
نگویم که بی مهری اما نداری

سر مهربانی به مفتون بیدل
به غیر از دل من که دیده است صیدی
شتابان به جان سوی صباد قاتل
تو رانی همی ناقه آتشین پی
مرا مانده ز اشک روان پای در گل

اگر آگه از حال واماندگانی
بگو تا برانند آهسته محمل

گرفتم که از من بریدی و رفتی
بگو تا تو را زین جدائی چه حاصل
تو چون می روی گو برو جانم از تن
تو چون می روی گو بیا مرگ عاجل
تو شهبازی و عاشق ساعد شه
منم طایر خسته نیم بسمل

ای باد نوبهاری دل‌بند و مشک‌باری
 بر چین زلف جانان کردی مگر گذاری
 وه وه چه دلپذیری ای آهوی خطائی
 به به چه روح بخشی ای ناله تئاری
 زینسان که گل به خوبی رخساره می فروزد
 نبود عجب ز بلبل فریاد و بیقراری
 ناید ز جان دریغم گر می زنی به تیغم
 سر می نهم به پایت از بهر جان نثاری
 سوداگران چینی کی در شمار آرند
 با تئاری از دو زلف صد ناله تئاری
 با چابکی خرامد چون یار ما به صحرا
 سر زیر پر نهان کن ای کبک کوهساری
 طایر ز تاب هجران آشفته حال و حیران
 جانان ز راه احسان بر خستگان گذاری

غزل

چون روی یار من رخ ماه تمام نیست
 ماه اینچنین شکر لب و شیرین کلام نیست
 سرو سہی بسی به چمن دیده ام ولی
 سروی چو قند دلبر ما خوشخرام نیست
 ساقی بیار باده که خون می خورد مدام
 هرکس به گوی می‌کند مست مدام نیست
 آن زلف حلقه حلقه رها کرده ای چرا
 رام است مرغ دل به تو حاجت به دام نیست
 گو خون ما حلال کند پیشوای شهر
 ما را نظاره بر رخ دلبر حرام نیست
 طایر به بزم خاص وصال چو ره دهند
 دانی که قرب دوست سزاوار عام نیست

غزل دیگر

آن آهوی رمیده ندانیم رام کیست
 وان زآشیان پریده گرفتار دام کیست
 آن خط و خال دانه و دام کدام صید
 وان زلف و چهره منظره صبح و شام کیست
 ما را که درد هجر و انتظار کشت
 تا شربت وصال گوارا به کام کیست
 آن را که عشق نیست چه داند شمیم دوست
 پنگر که بوی مصر نصیب مشام کیست
 سرها بر آستانه او خالک ره بسی است
 معلوم نیست قرعه دولت به نام کیست
 طایر اگر ز جرعه کاس الکرام عشق
 بوئی نبرده اینهمه مست مدام کیست

غزل دیگر

هرکس که به میخانه ما راه ندارد
 از جام بقا عشرت دلتواه ندارد
 عاشق که ز معشوق جدا ماند پناچار
 دمساز بجز ناله جانکاه ندارد
 راهی است ره عشق که گر عاشق صادق
 جان در سر آن ره دهد اکراه ندارد
 ای طالب مقصود بجو راهنمایی
 پیواسطه کس ره به در شاه ندارد
 بر درگاه او صد چو سلیمان و سکندر
 بی مهر رخس منزلت و جاه ندارد
 طایر به سر کوی طلب چند نشینی
 بیچاره او چاره بجز آه ندارد

از: فاضل مازندرانی، تاریخ ظهور الحق، جلد ششم، دست نوشته، Afnan Library، لندن، برگهای ۴۵۶-۴۶۴.

عصمت خانم طایره تولدش در مدینه مذکوره [طهران] به سال ۱۲۷۸ واقع شد. پدرش میرزا اسمعیل خان آشتیانی مستوفی نظام صاحب آبرو و مکنت و نام بود و مادرش حبیبه خانم زهره با رشادت و ذکاوت و اصالت و سخنور و شاعره در اندرون ناصرالدین شاه سمت منشی گری داشت، شاعری و مدیحه سرائی می نمود و زهره تخلص می کرد و در مابین عاتله خود فرمائروا گردید و او بنت میرزا عبدالکریم خان مشهور به حکیم سیما اهل اصفهان طبیب شاهزاده حسام السلطنه و از اطبای حاذق ایرانی و از مؤمنین حضرت اعلی بود که در علم عروض مهارتی بسزا داشته، تألیفاتی از خود نشر داد و به عصمت خانم نهایت علاقه ابراز داده، می گفت از ناصیه این طفل می بینم که در بین اولاد و احفادم زنده و نامدار می شود و او را در آغوش محبت پرورده و به پسر خود ابوالبرکات نام که شهره از کمالات صوری و معنویه پدر داشت توصیه در حق وی نمود و عصمت خانم در هفت سالگی و برادرش عیسی خان در پنج سالگی بود که پدرشان از این جهان درگذشت و در ظل تربیت جد بزرگوار زیستند و دو سالی بیش نرفت که جد معظم نیز بدرود جهان گفت و مادر محترمه به تربیت اولاد پرداخت و برادر مهترشان میرزا فرج الله خان که سرایدارباشی خانه های شهری و بیلاقی سلطنتی بود از آنان نگهداری نمود و برایشان معلم خانه آورده، به تحصیل قرائت و کتاب فارسی بگماشت و ایشان با وی در قصر فیروزه دولتی منزل داشتند و مکرراً هنگامی که شاه به عمارت مذکوره می رفت با عصمت خانم تکلم کرد و او بی پروا مبادرت به جواب نمود. شاه از جسارت او اظهار تعجب داشت و پس از چندی میرزا فرج الله خان نیز درگذشت و برادر و خواهرها مادر مهرپرور زیستند. پس در سن سیزده سالگی به امر مادر با مهرعلیخان نام نایب نسقچی باشی شاهی اهل خمسه که مردی قسی القلب و بیرحم بود و بها از این يك كلمه خوانده نشد) در طهران به دست او و امثالش گرفتار و محبوس و معذب و مقتول و با تبعید شدند، صیغه ازدواج خواندند و آن مظلومه در صفر سن با چنان ظالمی هم بالین گشت و زندگانی تلخی نمود و پس از يك سال دختری به نام توران خانم ملقبه به خانم شاهزاده متولد گردید و در آن ایام چه بسیار از احبّا را به خانه شان برده، حبس و شکنجه کردند و از آنجا به دیار شاهی برده، شهید و یا حبس و رها نمودند و پیوسته مابین عصمت خانم و شوهرش برای مباشرت به این تعدیات کشمکش و کدورت در میان بود و در خلال آن احوال خالوی مذکورش ابوالبرکات که چندین

سال از تعرضات و تعدیات معاندین به لباس درویشی در هندوستان و محالک آخری فراری و متواری بود مراجعت به طهران کرده، در خانه خواهرزاده خود عصمت خانم ورود و نزول نموده، به او چنین گفت که من چون از طهران فراری شدم شما طفل شیرخوار بودید و پدرم حکیم سیما می گفت که این دختر در عائله من زنده خواهد ماند و بعد از چند روز با مراعات غایت حکمت و احتیاط مکالمه در خصوص دین و آئین کرده، بشارت ظهور ربیع داد و او مصدق و منجذب و مشتعل گردید و ملتفت شد که اشخاص مظلوم و محبوس در خانه اش دارای مقامات رفیعه و مناقب منیعه بودند و اندک اندک راز مستور آشکار گشت و تمامت عائله از ایمانش باخبر شده، به معاندت و مقاومت برخاستند. خصوصاً شوهر پیر با همراهی مادر و برادرش عیسی خان مذکور قیام به اذیت و آزار نمود و بسیاری از شبها در حالت مستی ضرب و مشقت وارد آورد و تهدید کرده، همی گفت باپی شدی تو را خواهم کشت و خلاصی برای تو نیست جز اینکه توبه و تبری نمائی و شبی بعد از جور و آزار بسیار به ضرب قمه مجروح ساخته و در درگاه حجره بسته، جلوی درگاه با خشت چیده دیوار بر کشید و سوراخی از بالا گذاشت و به او چنین گفت حال در خلف دیوار یا جان بسیار و یا عقیدت خود را بیرون گذار و او دم به دم در ایمان بر انجذاب و استقامت پیفزود و غزلی در آن حال ساخته در خلف دیوار مذکور تقنی و ترنم نمود و مطلعش این بود: «در ره عشقت ای صنم شیفته پلا متم». و نیز در یکی از شبهای زمستان وی را در حالیکه برف شدت می بارید بر پشت بام خانه کشیده، با چوب و تازیانه و قمه ضرب بسیار وارد آورده، زجر و عذاب داده، اصرار همی کرد یا تبری کن و یا به هلاک مهیا باش و او در پشت بام شب را به سر برده، گهی قدم زد و هنگامی بنشست و برف از خون جراحاتش رنگین گشت. و در شبی دیگر چند تن از احبا را در خانه اش به جای مستوران بست و عصمت خانم حال بدانست و هنگامی که شوهر به خواب رفت به واسطه نوکر پیر غذا برای محبوسین بفرستاد و روزی بعد شوهر خبر یافت و زجر و تعذیب و ضرب بسیار وارد نموده، او را در حجره ای حبس کرد و مجسم بزرگی از ذغال دودی برافروخته، نزدش گذارد تا از بخار خفه و هلاک شود و او معذالک کله روز به روز در ایمان و محبت امرابهی ثابت تر و در تبلیغ ساعی تر گشت و ایام حیات بدین طریق گذراند و سه سال بعد از مولوده مذکوره، دختر دوم که زیور خانم نام یافت و شش سال بعد از آن لیلی خانم متولد شد. و در این هنگام والده اش حبیه خاتم وفات یافت و موقع را فرصت شمرده، به تبلیغ برادرش عیسی خان پرداخت و چندان سعی نمود که او را در رضوان محبت و ایمان آههی وارد ساخت و دو سالی بعد از آن شوهر درگذشت و از گرفتاریهای شوهرداری و پیرحمی و غمدوری هفده ساله

بیاسود. و حقوقی که شوهر از دولت می گرفت در حق فرزندان برقرار گشت و برادرش عیسی خان نیز چون تحصیلات مدرسه و خاندانی کافی داشت به خواهر و خواهرزادگان مساعدت و سرپرستی نمود و درین هنگام طلعت [عصمت] خانم خود را مہیای برای تربیت اطفال و اشتغال به خدمت و تبلیغ امر اہبی کرد، مقالاتی شیرین نوشت و اہیاتی نیکو گفت و طایره تخلص ساخت و او لسانی طلیق و معاشرتی جذاب داشت و حرۃ الفکر و ساعی در حریت نسوان بود و در این خصوص لساناً و قلماً مساعی جمیلہ مہنول کرد و نسوان اعظام و اشراف معاشرت وی را طالب شدند و از او دعوت ہمی کردند و در ضمن ایراد قصص و حکایات دلہا خرق حجب اوہام از ایشان کردہ، بہ صراط مستقیم ہدایت نزدیک ساخت و چون ذوق و شوقی مفرط بہ اصلاحات و تجدد و تعمیم تعلیم و تربیت داشت برای نشر این افکار و ایجاد اموری ہدیعہ ہمی گوشید و در محیط تعقید و تحدید نسوان و سختگیری از مجالستشان با مردان آزادانہ با زن و مرد معاشرت کرد و لباسی بلند و زیبا برای خود ساختہ، پوشید و زنان را دعوت بہ پوشیدن آن نوع از لباس نمود و چون رؤسا و متمصبین جاہل مملکت مانع از مدارس دختران بودند مساعی جمیلہ برای تشویق و تربیت ہنات بہ کار برد و اندک اندک برخی از آنان را با خویش ملحق ساختہ، بہ تأسیس مدرسہ پرداخت و در عین حال بہ مساعدت و نوع پرستی مہنول بودہ، بہ فقرا و درماندگان ہر ملت و آئین بہ قدرالوسع معاونت کردہ و باز چندی دیگر دہار تعرض و تعدی بعضی از منتسبین گردید؛ چہ دختر بزرگش توران خانم ملقبہ بہ خانم شاہزادہ مذکورہ را بہ رضاخان سرتیپ پسر مدیر نظام ازدواج داد و او مردی متمصب و غلیظ بودہ، بہ تعرض و تمصب مذہبی پرداخت و هنگامی کہ طایرہ خانم پی ملاقات و مصاحبہ دختران شاہ و نسوان اشراف می رفت، بہ دخترانش بہ نام عقیدت و ایمان تعرض و تعدی و زجر و تعذیب ہمی نمود، چنانکہ بدنشان را بہ ضرب چوب متورم و سیاہ کرد و او ملایمت و نصیحت و مدارا کرد تا او را بہ این امر مؤمن نمود. آنگاہ دختر دومش مولود خانم - پروین خانم را بہ میرزا علی اکبرخان میلانی صاحب السلطان روحانی، کہ ترجمہ حیاتش را در بخش ہشتم می آوریم، بہ ازدواج داد و دختر کہترش، کہ تربیت و تعلیم عصری یافت و در فن موسیقی مہارت و اقتدار داشت و با کمال شوق و عشق در خدمات امر اہبی جانفشانی می نمود و مکاتبات اہمہای امریکایی کہ در بخشہای لاحقہ شرح می دہیم از انگلیسی بہ فارسی ترجمہ می کرد، بہ مرض حصبہ درگشت. و بالجملہ طایرہ خانم در نزد مردان و زنان بزرگان شہرہ گشتہ، از مطالب و سخنانش مسرور و منجذب و مطلع از این امر شدند و مقالاتی مؤثر و مہیج برای ترقی عالم نسوان ایران در چراہد منتشر ساخت و در سال

۱۳۲۸ اردشیر جی صاحب نماینده زردشتیان مایل مطالبش شده، تحریر رساله ای به منظور ترقی و تعالی نسوان از او خواست تا به طبع رساند و برای حدوث موافقی چند موفق بر اجراء مقصود نشدند. و طایره خانم اول کسی بود از نسوان بهائی ایران که ابواب مراسله و مفاوضه را با بهائیان امریکا باز نمود و نخست در سال ۱۳۲۵ با مستر ریسی و مستر اسپراک که به ایران آمدند داخل در مذاکره شد. آنگاه عنان کمیت قلم را به صوب غرب ارخاء کرد و همینکه دکتر مودی خانم شهیره امریکایی در سال ۱۳۲۶ به طهران استقرار جست به مشارکت یکدیگر خدمت نمودند و در همین سال عیسی خان مذکور برادرش در پاریس درگذشت و بالجمله طایره خانم تا خاتمه حیات علم خدمت امر ابهی را در عالم نسوان بر دست گرفته، به بیان و بیان نشر تعالیم بدیعه کرد و یأس و خستگی به وی رخ نداد و حتی در مجالس عزای از مصاحبین و واردین با کمال مسرت و نوازش تشویق و تحریص بر تبلیغ و خدمت به این امر همی کرد و شوهرش که شرح احوالش را در بخش هشتم می آوریم با وی کمال مساعدت نمود^۲ و در خاتمه حیات دچار رومی اندرونی شده، اندک اندک از کار افتاده، بستری گشت و در همان حال نیز لسانش از ذکر این امر و بیان مسائل استدلال فارغ نبود و در آخرین اوقات حیات در حالیکه جمعی از دوستان و اطبا به بالینش حاضر بودند و برای کشیدن آب از دُمَل داخل میل به کار می بردند، به کمال قوت قلب و متانت نشسته، به استدلال بر عظمت ابهی سخن گفت و چندین بار آب کشیدند و باز تولید و جمع شد و مرض شدت نمود، تا در یوم جمعه بیست و دوم شهر ذی الحجه از سال ۱۳۲۹ کسان خود را پیش خواند و با صوتی ضعیف اظهار تشکر و قدردانی از محبت و رعایتشان نموده، گفت امشب زحمات و مشقات شما را به پایان می رسانم و قتال حضرت غصن اعظم عبدالهء را که دو روزی قبل برایش ارسال عنایت داشتند خواسته پوسیده گفت مرا دراز کنید و دیگر با من سخن نگویید و در ساعت چهار گذشته از شب مذکور درگذشت. و چندی بعد از آن لوحی از قلم عبدالهء در طلب غفران و بیان مقامات وی صدور یافت و نمونه ای چند از آثار منظومش را در اینجا ثبت می داریم.

[کامل تر این اشعار در بخش بعدی آمده است.]

۳. از این اشاره بر می آید که طایره درباره ازدواج کرده بود، ولی در هیچ یک از منابع موجود مطلبی در این باره نیست.

از: فاضل مازندرانی، تاریخ ظهور الحق، جلد هشتم (تهران: مؤسسه ملی مطبوعات امیری، تاریخ چاپ ۱۳۱۰-۱۳۲۰ ب/ ۱۹۷۵-۷۶ م)، بخش ۱، صص ۴۵۱-۴۶۲.

دیگر طایره سابق الوصف در بخش ششم. [این قسمت تکرار بخشی از جلد هشتم است که در بالا چاپ شده است. در اینجا فقط آن اشعاری که تکراری نیست اضافه می شود.]

دیدم بسی جفا به امید وفای دوست
 نخل وفا نداشت بری جز جفای دوست
 با آنکه رانده از در خویشم به کام غیر
 بیگانه ام ز خویش و به جان آشنای دوست
 خلقی به مدعا و مراد خودند شاد
 ما را مراد نیست به جز مدعای دوست
 پا بر سریر دولت سرمد نهاده ایم
 تا سر نهاده ایم به ارادت به پای دوست
 ناموس و نام و دانش و تقوی و علم و فضل
 گر شد ز کف چه شد همه عالم فدای دوست
 ما را رقیب خواست جدا از حبیب ما
 راضی شدیم از او به امید رضای دوست
 هرکس به کوی عشق هوائیش در سر است
 طایر به سر ندارد الا هوای دوست

در ره عشقت ای صنم شیفته بلا منم^۴
 چند مغایرت کنی با غمت آشنا منم
 پرده به روی بسته ای زلف به هم شکسته ای
 خاطر خلق خسته ای کز همگان جدا منم
 شیر تونی شکر تونی شاخه تونی ثمر تونی
 شمش تونی قمر تونی ذره منم هبا منم

۴- این شعر با مقایسه با نسخه دستخط که در بالا به چاپ رسیده تصحیح شده است.

نور توئی تنق توئی ماه توئی افق توئی
 خوان مرا قنق توئی شاقه هبدها منم
 نخل توئی رطب توئی لعبت نوش لب توئی
 خواجه بالادب توئی بنده بی حیا منم
 قبله توئی صنم توئی دیر توئی حرم توئی
 دلبر محترم توئی عاشق بینوا منم
 من زیم تو نیم نم نی نه کمم ز هیچ هم
 تا به تو متصل شدم ببعد و انتها منم
 شاهد شوخ دلریا گفتم به سوی من بیا
 رسته زکبر و از ریای مظهر کبریا منم
 ماه عزار دلبرای طور تجلی تو را
 بی ارنی و لنترا مست می لقا منم
 طایره خاکپای تو مست می ولای تو
 منتظر عطای تو معترف خطا منم

...

ترجیع بند:

ما که محو جمال جانانیم	فارغ از یار حور و غلمانیم
روز و شب در هوای طلعت دوست	به قاشای باغ و رضوانیم
رهبری غیر از او نمی جوئیم	دلبری غیر از او نمی دانیم
مور زاریم لیک با غم عشق	فارغ از حشمت سلیمانیم
گاه در مصر غریتم عزیز	گاه محزون بیت الاحرانیم
گاه دیگر به بوی پیرهنی	دیده روشن چو پیر کنعانیم
گاه با قرب فضل او چه هلال	گاه در هجر بدر قاهانیم
گاه کمتر ز خاک رهگذریم	گاه برتر ز چرخ کیوانیم
گاه نوریم و گاه ظلماتیم	گاه درویش و گاه سلطانیم
از خم موی و پرتو رویش	گاه کافر گهی مسلمانیم
تا نهادیم دل به دام غمش	گاه دردیم گاه درمانیم
از تجلی و پرتو رویش	به زبان دگر غزل خوانیم
بلبل از هجر گل فغان دارد	ما به وصل تو جان پیشانیم

همچه پروانه پیش شمع رخس
از پی طوف کعبه کوش
تن رها کرده ایم و سوزانیم
همچه طایر همیشه پراتیم
در حجابیم و مستقیم از حق
سر انجام او نمی دانیم
جامه جان اگر ز جان بدریم
ملحق آن شه جهانیانیم
از دبستان عشق روز ازل
این سخن خوانده ایم و می خوانیم
که همین است آن جمال مبین
چشم حق بین گشا و جلوه ببین

دانی که رو به جانب دیگر نمی کنم

جز قصه تو قصه دیگر نمی کنم

شورست در سرم که ز سر در نمی کنم

من ترك عشق بازی و ساغر نمی کنم

صد بار توبه کردم و دیگر نمی کنم

عشق است و نیست در غم جانان مرا قصور

نوشیده ام ز جام الستش می ظهور

در دیده ام غبار ره دوست گشته طور

باغ بهشت و سایه طوبی و قصر حور

با خاک کوی دوست برابر نمیکنم

هر روز می کشند به هر رهگذر مرا

از جرم عشق دوست به هر بوم و بر مرا

از دیدن تو هیچ نباشد حذر مرا

هرگز نمی شود ز سر خود خبر مرا

تا دو میان میکده سر بر نمی کنم

گفتند زاهدان که به سجاده دل سپر

در دام زهد دانه تزویر را شمر

هرگز فریب عشق چو دیوانگان مخور

شیخم به طعنه گفت حرام است می مخور

گفتم بچشم گوش به هر خر نمی کنم

شوخی نگر که بار چه مقبول می کند

قاتل نگر که ناز به مقتول می کند

زاهد نگر که دعوی مجهول می کند

پیر مغان حکایت معقول می کند

معلوم از محال محال تو باور نمی کنم

ما را دلی است غرقه به خون از جفای دهر

کس را نبوده هیچ رهائی ز موج بحر

حالی بنوش باده چو باشد فلک به قهر

این تقویم بس است که چون زاهدان شهر

ناز و کرشمه بر سر منبر نمی کنم

راهی است راه عشق که ضامن دوصد هلاست

در دیست درد هجر که مرگش همی

دواست

طایر به دام طره این شوخ مبتلاست

حافظ جناب پیرمغان با منش وفاست

من ترك خاك هوسی این در نمی کنم

هر که شد دیوانه عشقش دگر گمراه نیست

جان به پیش عاشقان همه پر گاه نیست

خرقه پوشان را به بزم جرعه نوشان راه نیست

زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست

در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست

نیکبخت آنکس که اندر راه او در جستجو است

عاقبت با دلبر دیرینه خود رویرو است

دیگران در هر دو عالم فارغ از هر گفتگوست

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر اوست

در صراط المستقیم ای دل کسی گمراه نیست

رباعی:

دیوانه خویش را گرفتار نمود

رخساره خویش را پدیدار نمود

پیمانۀ عشق را چو سرشار نمود

چون دید که عالمی خریدار شدند

از: فروغ ارباب، *اختران تابان*، جلد اول (تهران: مؤسسه ملی مطبوعات امری، ۱۲۶ بدیع / ۱۹۶۹م)، صص ۲۸۶-۲۹۰.

عصمت خانم ملقب به طایره

در طهران در خانه مهرعلیخان نائب نسقچی باشی زنجانی در سالهای اخیر حیات جمال اقدس ابهی زنی در حبس شوهر اغلب اوقات را می گذرانید و در پند دشمن دل به جمال لایزالی آن معبود یکتا خوش داشته بود و با او راز و نیاز می کرد.

روزها می گذشت و طایره آن طیر خوش سخن که سه اولاد هم داشت در حبس شوهر به سر می برد و با مورد ضرب همسر ظالم که دشمن سرسخت احباء الهی بود و از هیچ زجری نسبت به آنان فروگذار نمی کرد قرار می گرفت. او می خواست که آن مؤمنه مرقنه به سب و لعن مولای عزیزش پردازد و از دیانت بهائی تبری کند، ولی آن زن شجاع که دارای ملاحه جوانی و طبیعی نیکو و بیانی پرحلاوت بود، در حبس اشعار نغم می سرود و در وصف مولای عزیزش غزلها انشاء می نمود. شوی بدطینت برای اجرای منظور خود به وسایل مختلفه متشبث شد و حتی قصد کشتن او را نمود ولی موفق نگردد مگر او را آزاد می نمود و هنگام خلاصی که چند روزی پیش به طول نمی انجامید از تو به حشر و نشر با احباء قیام می کرد و زبان به تبلیغ امرالله می گشود؛ چنانچه برادر را که دو سال از وی کوچکتر بود به شرف ایمان نائل گردانید و با آن آتشی که در دل افروخته داشت با بیان شیرینش همه را مفتون خویش می گردانید. بالاخره شوهرش از این جهان رفت و آن مؤمنه موقنه از سن سی و یک سالگی زندگی نویی را با برادر مؤمنش شروع کرد.

در سال ۱۲۸۲ قمری در خانواده میرزا اسمعیل خان مستوفی از اهل آشتیان دختری به وجود آمد که نامش را عصمت گذاردند. مادر او حبیبه خانم دختر حکیم سیمای اصفهانی بود که مردی دانشمند و طبیب و دارای طبیعی نیکو بود که به دختر خویش هم از این نعمت خدادادی بهره کافی داده بود. عصمت بدون آنکه خود بداند پدر بزرگی داشت فاضل که مؤمن به حضرت اعلی و جمال اقدس ابهی بود و دانی او ابوالبرکات هم به این امر اعظم مؤمن گردید و چون پدر عصمت هنگامی که هفت ساله و برادرش پنجساله بود از این جهان رفت تحت سرپرستی پدر بزرگش به سن رشد

رسید. آن بزرگوار عصمت را بسیار عزیز می داشت و داتیش احوالبرکات برای او معلم سرخانه آورد و سواد فارسی و مقداری عربی را فرا گرفت. کم کم قریحه شعری نیز در او قوت گرفت و اشعاری نغز سرود و طایره تخلص نمود. پس از چندی پدر بزرگش صعود کرد و چون به سن سیزده سالگی رسید حبیبه خانم دختر را به عقد مهرعلیخان قسی القلب در آورد. پس از عروسی طایره ملاحظه نمود که چند نفر بهائی در خانه شوهر زندانی هستند و شوهرش به ایذاء و آزار آنان می پردازد. زن جوان که دارای قلبی رئوف بود شوهر را از این رفتار منع می کرد و کم کم در خود حبی نسبت به این آئین اعظم احساس می نمود.

در همین اوقات بود که احوالبرکات که به واسطه ظلم و جور اعداء در لباس درویشی به هندوستان گریخته بود بازگشت و به منزل آنها آمد و چندی نگذشت که طایره را به چشمه آب حیات رسانید و قلبش به نور ایمان منور شد و به حشر و نشر با احباب مشغول گردید. شوهر و کسانش از ماجرا آگاه و او را بای خطاب کردند و به زجر و ستمش پرداختند و اغلب او را در حبس و بند انداخته مانع معاشرت با احباب می گردیدند.

ولی حال دیگر از بند رهایی یافته بود و با سه طفل و برادرش می زیست، آزادانه زبان به تبلیغ می گشود و اشعار نغز می سرود و در مجالس مختلط امری حاضر می شد و با کمال رشادت کل را از بشارت طلوع نیر اعظم مطلع می ساخت. او اغلب به حضور مولای عزیزش حضرت عبدالبهاء عرابضی عرض می کرد و مورد عنایت هیکل مبارک بود. با مسافری که از غرب به دیدار احباء ایران می آمدند معاشرت می کرد و در عین حال هم معاشرت و جلسات بحث و تبلیغی با خانهای اعیان شهر را فراموش نمی کرد. نامه هایی به احبای غرب می نوشت و جواب دریافت می داشت و با فرستادن عکسهای روابط امریه را با دوستان سایر ملل محفوظ نگه میداشت.

دائماً مشغول خدمات امری و بیانات تشویق آمیز در جلسات خانها بود. دختر بزرگتر او هم چون مادر گرفتار شوهری ظالم گردید، ولی طایره خانم با بردباری و تحمل زحمات زیاد موفق گردید دامادش رضاخان سرتیپ ملقب به وثوق نظام را تقلیب و در ظل امر مبارک در آورد. دختر دوم حرم محب السلطان گردید که خدماتش در امر واضح و عیانست و دختر سوم به تحصیلات پرداخت و زبان انگلیسی و فارسی را به خوبی آموخت، ولی در سن هیجده سالگی به مرض حصه از این جهان رفت و مادر خود را در رنج و غم فراوان باقی گذارد.

از آن پس طایره خون دل می خورد و رنج می برد. مدت پنج سال در این جهان

زیست و دقیقه ای از نشر نفعات و تبلیغ امر حضرت منان غافل نگردید، تا در سال ۱۳۲۹ قمری آن بلبل گلشن الهی خاموش گردید و از تغنی باز ماند و به ملکوت ابدی شتافت.

از:

Charles Mason Remey, "My Travels in Persia: Summer of 1908," in "Baha'i Reminiscences, Diary, Letters, and, Other Documents," Folio 3, pages 112-115, New York Public Library, Oriental Division, Courtesy of Richard Hollinger.

In Persia one meets people who, after long or brief sojourns in western Europe, have accumulated certain western ideas, which they have mingled with those of Persian origin, producing a mixture neither one thing nor the other, Occidental nor Oriental ideas which are not applicable to conditions in Persia because they are the products of a foreign civilization evolved under foreign conditions.

One of the most interesting characters we met in Persia was Tahere [Tayere] Khanoum of Teheran, a woman of ability as a leader of women. For some time past she had been working assiduously for the spread of the Baha'i Cause among women, and for the education and general uplifting of her sex.

What was most interesting in the working of the Baha'i Movement in Persia was that it was solving present-day problems in the only practical way; namely, by working from within out - by quickening the soul, from which is begotten the desire for knowledge and its accompanying advantages.

This was exemplified in the work of the khanum whom I have mentioned. She was an enlightened soul,

holding advanced ideas not gleaned from foreign sources but evolved through personal work and service. She was wholly a product of Persia and was, therefore, able to understand and to minister unto the needs of those among whom she labored.

I must describe a meeting which we attended at the house of Tahere [Tayere] Khanoum since it gave us a glimpse of Oriental life and conditions hitherto not seen. Our hostess had for some time past discarded her veil and with her husband received men in her house and garden, yet she was obliged, as she explained to us, to veil in the streets on account of attracting too much attention. On this particular afternoon she was holding two receptions at once. Twenty or more of us men were in one room while in an adjoining room, separate from us by a curtain, was a party of twelve or fifteen ladies, our hostess slipping quietly from one room to the other, serving and entertaining her guests.

After the chanting of tablets, my companion and I were asked to tell the ladies in the next room something about their sisters in the West, which we did to the best of our ability. Sidney speaking in Persian while my words were translated and spoken through the curtain to the listeners on the other side. Our hostess, it seemed, had hoped that the women in the next room would on that day follow her example and unveil. As we spoke of the freedom and independence and higher education of woman in the West, the khanum became more and more enthusiastic until finally she went toward the doorway and drawing the curtain, began speaking very earnestly to the women in the next room. I could not understand her words but so stirring was the tone of her voice that I caught the spirit of what she was saying. She was calling to her sisters to come forth and lift their veils, saying that it was a rare opportunity to do so then, since we from the West were there, who were accustomed to seeing women's faces. At the expiration of several minutes her words had the

desired effect, for the women arose and drawing aside their veils with one accord, entered the room.

The men made place for the ladies by retreating to the other side of the room, while the newcomers found seats. When the women had arisen to the situation, they were quite equal to it. Curious as this may seem to one accustomed to western conventionalities, it showed that these women were awake to the advantages of the western women as well as to their own disadvantages. I was particularly impressed by the possibilities for work among the women of Persia by the Baha'i women of the west. The eagerness with which these women listened to our account of western life in itself showed that the time was ripe and that they were anxious and waiting to be taught.

As we were leaving the house, the khanum took from her neck an interesting necklace of mother-of-pearl and silver, a gift to her from a princess of the royal household, and handed it to me, saying that it was for the Baha'i women in America and with it went the love and greeting of the Baha'i maid-servants in Teheran. On my return to America, I entrusted this souvenir to the care of Mrs. Isabella D. Brittingham, who has already organized a system of correspondence between some of the meetings of Baha'i women in America with gatherings of women in various cities in Persia. This is but the beginning of a great work for the women of our western assemblies to do among their sisters of the East.

Through correspondence the way will be opened for western women to go to those distant parts as teachers, nurses, physicians, and what they will be able to accomplish cannot be estimated.

از: نگارش و نگارش زن در ایران نو: ۱۳۲۷-۱۳۲۹ هـ ق
ویراستاران: افسانه نجم آبادی و محمد توکلی طرقی
سلسله انتشارات «نگارش و نگارش زن»، در دست طبع.

ایران نو، سال ۱، شماره ۱۷ (۲۷ شعبان ۱۳۲۷ / ۱۳ سپتامبر ۱۹۰۹)، ص ۲.

مکتوب یکی از خانمهای ایرانی

به خدمت باسعادت ذی شرافت، مدیر محترم «ایران نو» معروض می دارد: از
آنجاییکه روزنامه ایران نو در حقیقت خدمتی عظیم نموده و می نماید و ایرانیان نو
را روانی جدید بخشیده و حقیقت وطن پرستی را ظاهر فرموده، با کمال شغف و
مسرت می توان گفت که اسمی بامسماست.

بدین مژده گر جان فشانم رواست

که این مژده آسایش جان ما است

و این نظم را معروض می دارم:

سحربران و ریاحین که از خزان خسبند

سُهی قدان پلایین که از میان جستند

دوباره در چمن و باغ و راغ بنشستند

درخت غنچه پر آورد و بلبلان مستند

جهان جوان شد و یاران به عیش بنشستند

بنابراین، کمینه، که از جنس نسوان می باشم در مدت عمر خود تمام نقائص و
معایب امور خاتمه داری و زندگانی را درك نموده ام و به واسطه تنهایی از علاج آن
عاجز.

چون بیشتر امراض معنوی و صوری ما ایرانیان را به واسطه عدم تربیت
امهات اولاد وطن می دانم، بر خود فرض می شمارم که در این باب چند کلمه ای به
صورت استدعا به حضور جمیع سیاسیین و خیراندیشین و خدام این وطن عزیز
معروض دارم. بدیهی است که مردم هر مملکت تقریباً به دو قسمت متساوی از ذکور و
اناث مرکب می شوند. و در هر مملکتی که طایفه اناثیه بی تربیت مانندند، در آن
مملکت ترقی و تمدن غیرممکن است. زیرا که تربیت و تمدن اطفال به عهده مادر است و
همچنان راحت و ثروت مردان به واسطه وجود نسوان تربیت شده باتمدن است. چنانچه

در تواریخ قدیم ایران حال نسوان تربیت شده مسطور و مذکور است که جنس نسوان بر حسب استعداد فطری و قوای خافی خود به ادای وظایف عالیه موظف و ممتاز بودند، و مقامشان به درجه ای رسیده بود که میان سلاطین فرس قدیم، خصوصاً در سلسله سلاطین ساسانی، دو تن از شاهزاده خانمهای ایرانی به تخت سلطنت جالس بودند. و همچنین مقام نسوان در آن ایام از روی تحقیقات تاریخی به طوری ممتاز بود که ارواح ایشان در هنگام غار و دعا یادآوری می شد. چنانچه هنوز هم در میان زردشتیان امروزی که فرزندان فرس قدیم هستند، یادآوری ارواح بعضی از نسوان در ادعیه معمول است. گذشته از تاریخ، هرگاه به ایلات مختلفه خودمان نظر نماییم، می بینیم که باوجود همه گونه تعدیات روزگار که حال مردم ایران را از حد اعتدال خارج گردانیده است، صفات صوری و معنوی زنان ایلاتی نسبت به زنان شهری بسیار امتیاز دارد.

چنانچه مشاهده می شود، در هر کجا که مادران موصوف به صفات حسنه باشند اولادشان نیز صفاتاً شبیه به امهاتشان می شوند. و از این جهت است که وجود ایلات ما در این ایران نو به طوری که از حسن خدمات پختیاریان مشاهده کرده ایم، برای همه گونه ترقیات مملکت سرمایه بزرگی می باشند. پس بنابراین در صورتیکه سیاستون و عمال دولت را در ضمن نقشه ترقی مملکت تربیت صحیحه بنات وطن منظور شود، یقین می دانم که به خواست خداوند متعال تمام ترقیات و سعادات وطن عزیز ما در اندک زمان به ظهور خواهد رسید. و به واسطه ترتیب و ترقی امهات در حال و مآل فرزندان این خاک آثار ترقیات عالیه پدیدار خواهد شد. چون امروز خوشبختانه سیاستین مملکت از روی دقت و بصیرت متوجه وظایف عالیه خود دیده می شوند، امیدواریم که این امر مهم را نیز منظور نظر فرموده در موقع لازم اجرا فرمایند، تا تمام محاسنی که در وجود مردم ایران مکنون است، به واسطه تربیت صحیحه لازمه نسوان که مری و وطن حقیقی نوع بشرند به عرصه ظهور برسد. و به این واسطه نور ترقی تمدن لازمه در تمام مملکت درخشند و تابان گردد و روح جدید این ایران نو در گلشن ترقی و تمدن و تدبیر طایر و سایر گردد. امیدوارم که این آرزو و تمنای کمینه در نظر پاک بینان مقبول افتد و همراهی فرمایند تا خدام وطن عزیز به ادای تکالیف خود قیام نموده و به تربیت نسوان و اطفال اناثیه کوشند.

خادم و فدائی وطن عزیز، طایر

ایران نو، سال ۱، شماره ۶۵ (۲۹ شوال ۱۳۲۷/۱۳ نوامبر ۱۹۰۹)، ص ۳.

«لایحه خانم دانشمند»

از آنجایی که این ایران صغیر را خداوند متعال از فضل و عنایت خود به طفیل وجود انبیا و اولیا و رهبران و پیشوایان خداشناس رفته رفته کبیر نمود و خلق جدید غبور هوشمند نوعپرست و طندوست جانبازی خلق فرموده که برای ترقی و راحتی و آزادی نوع خود جانبازی می نمایند تا آنکه نوع خود را به درجه انسانیت که مقصود تمام اولیا و انبیا بوده رسانند و از تاریکی نادانی و جهالت برهانند.

پس ای هموطنان و ای عزیزان! بیایید تا جهدی و کوششی نماییم و انسان شده در این ایران کبیر صغیر و بیچاره نماییم.

ای دوستان و ای هموطنان و ای هوشمندان! به هر ذی بصری واضح و هویدا است که سر منشأ انسانیت، دیانت و محبت و ادب است.

مقصود از دیانت آنکه آنچه بر خود شما ناگوار است بر بنی نوع خودتان نپسندید.

و غرض از محبت آنکه نفسی به بدخواهی احدی برنیارید و از کبر و نخوت و خودپسندی و غرور و بخل کناره جوید و استقامت تام در نوعپرستی و خدمت خلق داشته باشید، زیرا:

عبادت به سجاده و دلق نیست عبادت به جز خدمت خلق نیست
و همواره اوقات کلمات محبت آمیز برانید تا قلبی از شما رنج نگیرد، گوش جان باز شود و کلمات شما را بشنود.

از محبت مار موری می شود و از محبت دیو حوری می شود
از محبت مرده زنده می شود از محبت شاه پند می شود
و همچنان در ظل شجره محبت و ادب مسکن نماید تا وجود مثمر ثمرات روحانی و جسمانی گردد. چنانچه گفته اند:

از ادب پرنور گشته این فلک و از ادب معصوم و پاک آمد ملک
از خدا جویم توفیق ادب بی ادب محروم ماند از لطف رب
بی ادب تنها نه خود را داشت بد بلکه آتش بر همه آفاق زد
بد ز گستاخی کسوف آفتاب شد ز گستاخی ز جرئت رد باب

خلاصه لازمه انسانیت آن است که نظر از افعال و اعمال و اقوال آبا و اجداد برداشته، به خودی خود مری نفس خود شده و چشم از هواهای نفسانی پوشیده، در راه معرفت

اللّه به جان بکوشند و راه هدای پویند و رضای حق جویند تا به رضوان محبت الهی که معنی انسانیت است در آیند.

ای صاحبان بصیرت! خفاش صفت از تجلی شمس ترقی و قلبن محروم نمائید و فریفته رنگ و بوی دنیای فانی نشوید. راه بیهوده میپوید، گل پژمرده میبویید.

کمتر از ذره نه ای پست مشو مهر بورز تا به خلوتگاه خورشید رسی چرخزان عجیب آن است که این موهوم جلی ما بیچارگان شده است که «خداوند ما را بدیخت خلق نموده» و حال آنکه خداوند یگانه احدى را بدیخت و بیچاره خلق نفرمود.

هر چه هست از قامت ناسازی اندام ماست در صورتی که خداوند کریم در خلقت بشر از فضل و عنایت خود دریغ نفرموده. انصاف دهید کدام صانع است که مصنوع خود را معیوب پسندد؟

نقش را نقاش با جان پرورد	وانگهش در نزد سلطان آورد
ور نداند نقشبندی اوستاد	پیش استادی شد و بر پا ستاد
جهدا دارد که نقشی خوش کشد	خوب نقشی فرخ و دلکش کشد
تا نفس دارد نیارد نقش بد	آنکه آید از مداد او را مدد
پس چنان است آن خداوند احد	کارفرما مر ازل را تا ابد
لب بجنبان نکته تعلیم را	نقشبند احسن التقویم را
نقشهای نقض آرد بی عدد	هم ز قدرت بی مداد و بی مدد
نقش خود را نقض آرد نفس عام	ره به مبدأ هر از این ثم الکلام

باری در صورتی که صانع مصنوع خود را بی نقص خواهد، پس چگونه خلاق عالمیان مخلوق خود را معیوب پسندد؟ با آنکه ما را اشرف مخلوقات خطاب فرموده و تمام لذات و نعمات عالم را از برای وجود انسان خلق فرمود و استعداد هرگونه ترقیات و علوم و صنایع را در هیکل انسان مکتون داشت، هزار حسرت و افسوس که هنوز در خواب غفلتیم و از کلیه ترقیات خود را محروم نموده، متمسک به بدبختی شده ایم و حال آنکه:

این جهان کوه است و فعل ما ندا زود برگردد به سوی ما صدا

اعمال خود ماست که به سوی ما بازگشت می نماید:

ای نور چشم من به جز از کشته ندروی

چنانچه ملای روم می فرماید:

گفت می خواهد خدا ایمان تو

لیک نفس زشت و شیطان لعین

تا رهد از دست دوزخ جان تو

می کشندت جانب کفران و کین

چند خرابت می کند نفس لعین
این جراحتهای همه از نفس تست
دور می اندازدت سخت این قرین
لیک مغلوبی ز جهل سخت تست
در طلب زن دائماً تو هر دو دست
پس ای عاقلان هشیار:
دوره کاندین ارض و سماست
جنس خود را همچو گاه و کهریاست

پس بکوشید تا جنس خود را بجویید و از قرین بد دوری نمایید همدم و همراز حیوان
صفتان هوالهوس نشوید تا از مجالست بد گرفتار اعمال و رفتار بد نشوید و ثمرات
وجود شما عاطل و باطل نشود.

همنشین تو از تو به باید تا تو را عقل و دین بیفزاید

بر هر ذی بصیر واضح و مبهرهن است که پرورش و تعلیم و تربیت اولاد به عهده مادر
است. پس باید مادرها را در طفولیت در مدارس جدید مجبور به تحصیل علوم نمایید و
دانشمندان در اختیار کردن قرین سعی بلیغ نمایند و نظر در اصالت و دیانت و اخلاق و
فطرت و امانت و جنسیت زوجه نمایند نه آنکه فریفته رنگ و بو شده، به هواهای
نفسانی بکوشند و هرگاه ناصحی ایشان را نصیحت نماید جواب بگویند که «خدا آسان
کرده، هرگاه این قرین مطبوع طبع ما نشد، او را طلاق گفته، دیگری را اختیار می
نماییم همچنان الی آخر عمر.» و یا آنکه «چون طایفه اناثیه حکم جاریه دارند، ممکن
است که چندین زن اختیار نماییم. محتمل است که یکی از آنها مطبوع اتفاق افتد.»
سبحان الله از این غفلت و جهالت و ظلم نسبت به نوع. آیا هیچ مردی بر خود می
پسندد که زن او شوهر متعدد اختیار کند؟ (حاشا و کلا) بقیه دارد
خادمه وطن عزیز، طایره

ایران نو، سال اول، شماره ۶۹ (۴ ذیقعد ۱۳۲۷ / ۱۸ نوامبر ۱۹۰۹)، ص ۳.

مکتوب خاتم دانشمند

(بقیه از شماره ۶۵)

خواهید فرمود که به حکم شریعت مرد در تعداد زوجه مختار است. در صورتی
که حضرت رسول صلی الله علیه و آله امر به اختیار کردن چهار زن به شرط عدالت
فرمود. آیا ممکن است که مردی بتواند با دو زن به عدالت رفتار نماید؟ (غیر ممکن
است) زیرا دو خصلتند که با یکدیگر نیامیزند. با هر يك هر نوع رفتار نماید، دیگری

شاکی است و این از فریضة حال طبیعی بشری است. پس این کلمه را از برای آن فرمودند که مردان به يك زن قناعت کنند. ولی افسوس که از کثرت بد اخلاقی و نادانی و بی تربیتی ما طایفه نسل مردان را مجبور به تعدد زوجه نموده، و الا هیچ هوشمند عاقلی این همه خسارت و پریشانی و فتنه و فساد و بخل و حسد مابین اولاد مختلف الام را بر خود و اولاد خود نمی پسندد. مشاهده فرمایید که هرگاه زن گریه منطری دارای اخلاق صحیحه و علم خانه داری و حسن سلوک و ادب و انسانیت باشد یقیناً محبوب القلوب مرد خواهد بود و الا اگر موصوف به صفات رذیله شد و متکی به حسن ظاهر خود، ابدأً مقبول طبع مردان صاحب نظر نخواهد شد.

بر همه کس واضح است که بقای عالم و ترقی و تمدن و ثروت هر مملکت به واسطه طایفه نسل است. هرگاه ما طایفه نسل که يك عضو از اعضای شریف مردمانیم، خود را از مرض نادانی و بد اخلاقی پرهانیم و در جاده ترقی و تمدن و انسانیت قدم گذاریم و با مردان خودمان در کلیه امور شریک و سهیم شویم، در اندک زمانی وطن عزیز ما دارای هر گونه عزت و شرف و صنایع و علوم خواهد شد. اول لازمه زندگانی از برای ما علم اخلاق است و الا تحصیل علوم بی نتیجه و علم بی عمل است.

هزار حسرت و افسوس که ما طایفه نسل را پست ترین خلق تصور فرموده و از هر گونه تربیت، علوم، ترقی، صنایع، دیانت و امانت قرین خود چشم پوشیده و این طایفه را از تمام کمالات صوریه و معنویه ممنوع داشته اید و این ذلت و پریشانی را بر خود پسندیده اید. غافل از آنید که نصف اعضای هر مردی زوجه اوست و سالها با نصف بدن ناقص با نهایت زجر و زحمت زندگانی می نمایید و ابدأً در صدد معالجه نیمه بدن ناقص خود برنیامده، علاج نواقص خود را نمی کنید و هیچ در فکر اعقاب خود نیستید و تمام اولاد خود را بی ادب و بی تربیت و بی علم و ناجنس می پسندید.

آیا می دانید که در هر سالی چه عده از اطفال به واسطه نادانی و بی علمی و غفلت امهاتشان در آب غرق و در آتش سوخته و یا به امراض جزئی تلف می شوند و یا به واسطه عدم تمیزی و بی پرستاری، کور و کچل و دست و پا شکسته می شوند؟ معلوم است وقتی که مادر از علم حفظ الصحه بی بهره باشد، حال اطفال چه خواهد شد.

مردان بیچاره به حفظ الصحه و تربیت و نگاهداری اطفال پردازند یا به تحصیل معاش بکوشند و یا خانه داری کنند و یا خواهشهای تقلیدی زنان را اجابت نمایند و یا شب و روز به فراهم آوردن اسباب مهمانیهای بی موقع، بی ثمر، مضر و مخرب جان و مال بکوشند؟

وای از این جور و تظلم که در این دامگه است
اگر چه می دانم که کلمات این کمیته فائده پسند سمع بعضی از قارئین نخواهد
شد، ولی:

من آنچه شرط بلاغ است با تو می گویم تو خواه از سختم پند گیر و خواه ملال
به قول ملای رومی:

از حجامت کودکان گریند زار که غمی دانند ایشان سر کار
مرد خود زر می دهد حجام را می نوازد نیش خون آشام را

باری ای برادران هوشمند عزیز که همیشه در آرزوی تمدن و ترقی و آبادی وطن
عزیز خود و اسفا گویان با آه و ناله دمسازید و از چاره آن مأیوس و حال آنکه یأس
از هر مهمی نقصان عالم انسانیت است.

محمد ملك دل به نیم نظر می توان خرید خوبان در این معامله تقصیر می کنند
مثل ما مثل آن عرب است که در سفر هبانی نانی در دوش داشت و سگ او از
گرسنگی مرد. آه و فغان آغاز نموده، می گریست. راهگذاری از او سؤال نمود که «سبب
این آه و فغان بی پایان چیست؟» عرب در جواب گفت که «این سگ باوفا سالها به
پاسبانی و حراست من مشغول بود و حال در این صحرا از گرسنگی تلف شد.» راهگذر
سؤال نمود «هبانی که در دوش داری چه چیز است؟» عرب جواب داد که «نان است.»
سائل با کمال تعجب به او گفت «ای کاش از این نان به آن سگ می دادی تا از
گرسنگی غمی مرد.» عرب جواب داد که دوستی و وفاداری من در حق او به قدر آب
چشم است نه نان هبانی.

مانند بعضی از اهل وطن عزیز که در خیال آنند شب و روز به جد و جهد
بکوشند و اخذ ذخارف دنیوی نمایند و از برای اولاد خود به ارث بگذارند.
دوستی بیخرد خود دشمنی است.

و از ابتدا برای هر دختری به جد و جهد در خیال جهیز می باشند، در صورتی
که بر تمام اهل بینش واضح و مبرهن است که ذخارف دنیوی به احدی وفا ننموده و در
اندک زمانی تمام ثروت اهل دنیا و مردمان نادان را فنا اخذ نموده و خواهد نمود.

گوهر معرفت اندوز که با خود بیری که نصیب دگران است نصاب زر و سیم
قدری به نظر دقت و انصاف نظر نمایید و تأمل فرمایید که آنچه را به انسان ابدالدهر
حیاتاً و مماتاً همراهی دارد و یاقی و برقرار است کمالات است، که هیچگونه حادثاتی
در او تصرف ننماید و فنا او را اخذ نکند، سنگینی و بارکشی ندارد، صندوقخانه و
صندوقدار نخواهد، از حمل و نقل مبری، مستحفظ نطلبید و هرچه از او بذل و بخشش
نمایند کسر نشود و روز به روز بر او افزوده شود. یعنی صاحبان کمالات صوریه و

معنویه، در هر نقطه ای از نقاط عالم که واقع شوند، عزیز و محترمند و سرمایه زندگانی را با جسد خود حمل می نمایند، بدون هر گونه رنج و زحمت. آیا انصاف هست که انسان از این ارث ابدی و عزت سرمدی صرفنظر نموده، به اسباب ظاهری فانیه متمسک شود و اولاد عزیز خود را از این نعمت عظمی محروم نموده، از ابتدای عمر او را متوجه به عوالم حیوانی و رنگ و بوی دنیای فانی نمایند، بیعلم، بیسواد بار آورند؟ بقیه دارد

خادمه وطن عزیز طایره

ایران نو، سال اول، شماره ۷۸ (۱۶ ذیحجه ۱۳۱۷ / ۳۰ نوامبر ۱۹۰۹)، صص ۲-۳.

مکتوب خانم دانشمند

(بقیه از شماره ۶۹)

خصوصاً آنائیده که مریب اولاد و سرمایه زندگانی و ثروت و عزت و راحتی مرد است. هنوز از شدت بی علمی و بی تربیتی و جهالت و نادانی معنی زینت ندانسته و به تکلیف خود عمل ننموده، ادای حقوق خود را در خانه شوهرشان نمی کنند. به این تصور باطل که این خانم را محض هوا و هوس نفسانی اختیار نموده اند تمام هم خود را صرف خودآرایی و خودسری و خواهشهای نفسانی خود می نمایند و به هیچ وجه امید آنکه در این خانه باید یا شوهر خود متحد و متفق و همدم و همراز و شریک و سهیم یعنی يك تن واحد و يك روح در دو جسم باشند ندارند، زیرا از طغولیت دیده و شنیده اند که «اگر شوهر بد شد و مطبوع طبع واقع نشد، طلاق گرفته، شوهر دیگر اختیار می نمایم و این خانه و شوهر موقتی است.»

از آنجائی که مریب هر دختری، یعنی والده محترمه اش، آنچه از اول عمر خودش عامل بوده، به دختر بدبختش می آموزد و نصایح مشفقانه مادرانه اش از این قبیل است: «مادر جان! فکر جان خودت باش. هرگز دل به این مردهای بی وفا نهند. تا می توانی نگذار شوهرت صاحب قول و خانه شود. به محضی که قهای او دو تا شد زن دیگر خواهد گرفت و تو را سیاه بخت خواهد کرد. اقلاننه جان! فکر خودت باش. از او اخذ عمل کن که اقلان در روز سیاه بختی پولی در دست داشته باشی که پیش ملای طالع بین که دعای سفید بختی می دهد خجالت نکشی و یا اگر طلاق گرفتی به خانه شوهر دیگر که می روی دست خالی نروی.» و هکذا از این قبیل نصایح که قلم از تحریرش شرم دارد.

حال مشاهده فرمایید که با این ناصح و مرئی، وضع سلوک این زن و مرد چه خواهد شد؟ نتیجه و ثمره این دو وجود چه خواهد شد؟ با اینحال، منتظر تمدن و ترقی مملکتید؟ وا وطنایا! وا وطنایا!

آخر ای برادران غیور! ای صاحبان ناموس! ای طالبان علم و ترقی و تربیت و تمدن! قدری تأمل و تفکر فرمایید که آبادی هر شهر و مملکتی به واسطه نظم و آبادی خانه هاست. چنانچه می دانید که هیچ بیابان و صحرائی را شهر نمی نامند مگر آنکه به واسطه کثرت خانه ها زمینی را شهر می نامند. پس در این صورت بر هر ذی بصری لازم است که در صدد تعلیم و تربیت و انتظام حدود خانه خود باشد، تا به واسطه نظم و ترقی تمام خانه های شهری صاحب ترقی و تمدن و ثروت شود و ترقی و آبادی و نظم هر خانه ای به واسطه انائیه است. و این نعمت عظمی، که اصول ترقی است، در مملکت ما اکسیر است.

تا چند عضو شریف خود را معیوب و علیل و خانه خود را ویرانه می طلبید؟ آیا می دانید که تا طایفه نسوان تربیت نشوند ترقی و تمدن در مملکت غیر ممکن است؟ پس چرا در صدد معالجه این مرض مسری بر نیامده، رفع این علت بزرگ سهل العلاج را نمی فرمایید تا در اندک زمانی از حزن و اندوه و پریشانی و فقر و بی ناموسی و زجر یومیه رهایی یابید.

البته شنیده و دیده اید هر مملکتی که صاحب ترقی و تمدن و ثروت شده به واسطه تربیت و دانایی و دیانت و امانت و درستی اخلاق طایفه نسوان است، مگر وطن عزیز ما که طایفه نسوان را پست ترین مخلوقات تصور نموده اید و گرفتار هزاران هزار تعدیات نموده اید.

این ظلم بی پایان نیست مگر به واسطه غفلت و هوا و هوس نفسانی شما برادران عزیز که ما طایفه نسوان را از هر گونه علوم و ترقیات و دانایی به واسطه موهومات محروم نموده اید. تمام عالم رو به ترقی و ما بیچارگان روز به روز در تنزل و بدنامی.

مگر ما نوع و قرین شما نیستیم؟ اگر خلقت طایفه نسوان نبود بقا و هستی شما از کجا بود؟ آیا نه در بطن ما به وجود آمده اید و در آغوش ما پرورش یافته اید؟ آیا نه ما با کمال زجر و زحمت و سختی و ذلت و صبر و تحمل هر گونه تعدیات و ظلم شما را به حد بلوغ رسانیده؟ آیا نه ما سر منشأ زندگانی و هستی و راحتی شما هستیم؟

چگونه این وطن اصلی خود را فراموش فرموده و ما را دچار این گونه تعدیات فرموده اید؟ و حال آنکه:

بنی آدم اعضای یکدیگرند که در آفرینش ز یک گوهرند
چو عضوی به درد آورد روزگار دگر عضوها را نماند قرار
تو کز محنت دیگران بی غمی نشاید که نامت نهند آدمی

چه باعث شده که تمام راحتیها و نعمتیها و سیاحتیها و علوم و صنایع را از برای خود
پسندیده اید و ما را از جمیع این نعمات محروم نموده اید؟ و می گوئید که «طایفه
نسوان در ملکات ما هنوز قابل هیچگونه تربیت و علوم و صنایع نشده اند.» و الاسف
والاسف! واعجب! واعجب! واهیرتا واهیرتا!

مراسم شکوه ز صرافهای پست محک که شخص را نشانند قیمت و مقدار

بلی چنین است. بی قابلیت ما همان بس که تحمل هر مصیبت و بلایی را می
نماییم و پانهایت زجر و زحمت امثال شما را می پرورانیم و پیشه ای جز محنت و وفا و
تسلیم و رضا نداریم.

هوش و استعداد و قابلیت و مظلومیت و صبر و تحمل و وفاداری ما طایفه
نسوان بر عموم اهل خرد و دانش و بصیرت واضح و آشکار شده.

افسوس، هزار افسوس، که در دست غفلت و نادانی و هراهای نفسانی و
خودپرستی و خودپسندی و بیوفایی و بی محبتی و غیره و غیره و... شما برادران
غیر عزیز وطنپرست گرفتاریم و بدبختانه نمی توانیم درجه استعداد و قابلیت خود را
در هر مقام به شما ارائه دهیم. اما چه کنیم:

از دست کسی نیست که فریاد توان کرد گفتا ز که نالیم که از ماست که بر ماست
بقیه دارد

خادمه وطن عزیز - طایره

ایران نو، سال اول، شماره ۸۴ (۲۴ ذی قعدة ۱۳۲۷ / ۸ دسامبر ۱۹۰۹)، ص ۳.

مکتوب خانم دانشمند

باری يك دهن خواهم به پهنای فلك

آه که شرم محبتم نگذارد کز تو بگیرم به داوری سر راهی

من از گفتن و قلم از نوشتن شرم دارم. بیش از این گفتن مرا دستور نیست.

ای برادران وطن پرست! خودتان به نظر انصاف و دقت در اعمال و رفتار و کردار
و ظلمهای بی حد و وصف نسبت به ما طایفه نسوان را ملاحظه فرمایید که ما

بیچارگان تا چه اندازه تحمل جور و ستم و اعمال ناشایسته می کنیم و با کمال بردباری در صورت بیعلمی و نادانی همراهی و وفاداری می کنیم و در زمره بی قابلیتان و نادانان شمرده می شویم.

آخر عدم قابلیت ما را در چه موقع امتحان فرمودید؟ کدام مدرسه از برای ما مظلومان تأسیس فرمودید؟ کدام معلم و معلمه تعیین نمودید؟ کدام اسباب صنایع و علوم و تربیت و دیانت و امانت از برای ما فراهم آوردید که عدم قابلیت و بی استعدادی ما بر شما معلوم شد؟

ای اخوان وطن پرست! شما را به انصاف و شرافت و مروت و دیانت و ناموس پرستی خودتان واگذار کردیم.

از درگاه خداوند یگانه با نهایت عجز و نیاز، رجا می نمایم که نفس منصف و نظر دقیق و فکر عمیق و گوش لطیف به قیام بندگان خود عطا فرماید تا آنکه خوب از بد، حق از باطل، جاهل از عالم، مظلوم از ظالم، دوست از دشمن، نور از ظلمت، و امانت از خیانت شناخته و تمیز داده شود.

تمام اینها در ظل کلمه انصاف و تحقیق است. اما هزار افسوس:

تو ای بلبلت ای گل کجا پسند افتد که گوش و هوش به مرغان هرزه گو داری اگر هر کس هر چه می شنود از روی انصاف و دقت به صدد تحقیق برآید، در اندک زمان رفع ظلم از مظلومان می شود و رأیت نصرت عدالت مرتفع می گردد.

ای برادران عزیز! بیایید همتی نمایید تا بنیان ظلم نسبت به ما طایفه اناثیه را براندازید و ما را از ننگ و سرزنش همسایگان متمدن نجات دهید که دیگر ما را وحشی خطاب نمایند و در این وطن عزیز کبیر که شمس عدالت و ترقی و تمدن و تدبیر طالع شده، ما بیچارگان صغیر و بدبخت نمایم.

باری، امیدوارم که از راه ذره پروری در این عرایض کمینه به نظر دقت ملاحظه فرمایند و در صدد ترقی عضو شریف خود که اهم امور است بر آیند.

ای خواهران عزیز و ای مظلومان وطن!

از خواب غفلت بیدار شوید، چشم بصیرت بگشایید و مقام خود را بشناسید تا از ورطه هلاکت و ذلالت و بدبختی رهایی جوید.

هوشیار شو که مرغ چمن مست گشت هان

بیدار شو که خواب عدم در پی است می

به هوش آیید و نظر نمایید که نوع شما در تمام عالم دارای صنایع و علوم و کسب و هنر و دیانت و امانت و صداقت و راستی و درستی و عصمت و عفت و تدبیر شده. آخر ای خواهران عزیز! قدری با اعمال و رفتار خود نظر نموده، انصاف دهیم که

عمر شریف خود را صرف چه موهومات غرور و شوهران خود را تا چه اندازه خانه خراب و پریشان روزگار کرده ایم. به هواهای نفسانی و اوهمات جسمانی که جلی ما شده، گردیده ایم و اسم آنها بدبختی گذارده ایم.

ای عزیزان من! به حال خودمان و اعمال خودمان:

گاهی بگریم چنان که مینا گاهی بخندم چنان که ساغر

غفلت و نادانی و جهالت بس است. خیالات فاسده تا چند؟ اقدام به کارهای بیفایده تا کی؟ تلف کردن مال مردان بیچاره در راه موهومات چه حاصل؟ آیا می دانید که خانی و عزت و شوکت و حرمت به واسطه پارچه های رنگارنگ و سنگ های قیمتی و خودآرایی و خودپرستی و عصرانه و شیرینی و صدرنشینی و تفوق بر سایرین و خدمه متعدده نیست؟ بلکه عزت و سرمدی دو جهانی به واسطه معرفت و کمالات و دیانت و امانت و علم و هنر و عصمت و عفت است. پس هر که دارای این مقامات شده، ذات او از این گونه شئونات ظاهره مقدس و منزّه است. هرگاه به ادنی لباس ملبس شود، محترم و صدرنشین است.

اسب و تازی شده مجروح به زیر پالان طوق زرین همه در گردن خر می بینم
آیا پارچه های خوشرنگ متعدده تا جامه انسان نشود، قدر و منزلتی دارد؟ (لاوالله). ملاحظه فرمایید که سنگهای قیمتی، یعنی جواهرات، جمادی بیش نیستند. علت عزت و قیمت آنها متصل شدن به انسان است. پس باید از فروعات صرفنظر کرده، به اصول پردازیم. یعنی بکوشیم تا به اخلاق و صفات انسانی متصف شویم و از تمام شئونات ظاهره مبری گردیم، زیرا عنقریب دست ندامت و حسرت بر سر خواهیم زد و خواهیم گفت:

ای دل به هرزه دانش و دینت ز دست رفت سرمایه داشتی و نکردی کفایتی
بقیه دارد

خادمه وطن عزیز - طایره

ایران نو، سال ۱، شماره ۹۲ (۴ ذیحجه ۱۳۲۷/۱۸ دسامبر ۱۹۰۹)، صص ۳-۴.

مکتوب خانم دانشمند

(بقیه لایحه از غره ۸۴)

و هرگاه خیرخواه متعصب عاقل بادیانتی از راه دلسوزی و خیرخواهی بخواهد ما را از ورطه غم و اندوه و نواقص و بیچارگی و ذلت نجات دهد، او را اول دشمن

دانسته، از او متارکه می نمایم. چنانچه گفته اند «الحق مر» از دوست گریخته، ملتجی به دشمن می شویم. زیرا فطرت بشری عادت نموده است، منع از آن بر او ناگوار است.

خشت کز اول نهد معمار کج تا ثریا می رود دیوار کج
ای خواهران و ای هوشمندان! بیایید همتی نمایم تا از عادات رذیله و رفتار تقلیدی مضحکه نفوس خود را منزه نمایم. گول ابلهان آدمرو و گرگان به لباس میش نخوریم.

ای پسا ابلیس آدمرو که هست پس به هر دستی نباید داد دست
مثلی است معروف: دوست می گریاند و دشمن می خنداند. در حال معلم و متعلم نظر فرمایید. آیا معلم با متعلم خود غرض شخصی و دشمنی دارد؟ (ابداً). پس باید گوش به تعریف و توصیف مغرضانه فلان حاجی و یا فلان خاله ندهیم و از مردمان بد متارکه نمایم. مصاحبت ابرار را غنیمت دانیم و از مرافقت اشرار دست و دل بشویم. از آنجایی که مجالست مَسری است و اول لازمه انسانیت اخلاق صحیح است، پس باید از مردمان بد اخلاق متارکه نمایم. افسوس که هنوز در خواب غفلتیم و همیشه اشخاصی را دوست و خیرخواه خودمان می دانیم که ابدأً از دیانت و امانت و علم و خیرخواهی پویی به شامشان نرسیده و فقط نظر به اسباب ظاهری نموده، از عوالم معنویه بیخبریم. چنانچه گفته اند:

آدمیت نه به نطق است و نه به ریش و نه به جان
طوطی هم نطق، بز هم ریش، و سگ هم جان دارد.

آخر ای خواهران عزیز! قدری تفکر نمایید که تفاوت خلقت ما با رجال چیست؟ خداوند غنی متعال ما را با مردان متساوی خلق فرموده، بلکه بعضی از قوای ما اضافه بر قوای مرد است. مثلاً هیچ مردی قوه پرورش اولاد ندارد و ما داریم. وفا و محبت ما به درجات از مرد بیشتر است. در هوش و ذکاوت از مردان برتری داریم. در قوه و بنیه مستحکم تریم، زیرا هیچ مردی صبر و تحمل و طاقت صدمات و زحمات و زجر ما را آنی تحمل نمی کند. لهذا از هر جهت کسری نداریم. پس چه باعث شده که پست ترین مخلوق و باعث بدنامی وطن عزیزمان شده ایم و مکلف به تکلیف خود نیستیم و عمری را به بطالت می گذرانیم؟

از برای خاطر خدا بیایید انسان شویم و خود را از ظلمت جهالت و نادانی به مقام نورانی علم و عرفان و ادب و هنر و اخلاق برسانیم، تا این وطن عزیزمان در اندک زمانی چون شاهد نورانی در میان ملل متعده عالم چهره گشاید و از رنج پریشانی و احتیاج رهایی یابیم. مثلاً اگر هر زنی مکلف به تکلیف خود بود و در علم خانه داری

و تربیت اولاد و علم صرفه جویی و قناعت کامل بود و دلسوزی در حق مرد خود داشت، آن مرد بیچاره گرفتار پریشانی و فقر و خیالات فاسده می شد؛ (لا والله). ملاحظه فرمایید که هر مرد بیچاره بدبختی باید از برای زندگانی کردن با قرین خود چه اسبابهای متعدده فراهم بیاورد. از قبیل خواجه، غلام بچه، دده، لاله گیس سفید، دایه، قاپوچی، پیشخدمت، صندوقخانه، آبدارخانه، قهوه خانه، آشپزخانه، شربت خانه، انبار، احاط پذیرایی، رختخواب خانه، سفره خانه، کتابخانه اندرون، در صورت بیسوادی و غیره و غیره. و از برای هر يك از این اسامی مختلفه مذکوره خدمه متعدد، و يك همه دستگاه، بلکه بیشتر از برای بیرونی لازم است.

آخر ای صاحبان مروت و انصاف! آیا این مرد بیچاره می تواند از عهده این همه مخارج بیفایده برآید؟ (غیر ممکن است). جز اینکه ناچار مجبور به ظلم شود. وای از این جور تعظم که در این دامگه است.

به نظر دقت ملاحظه فرمایید که اگر بانوی خانه در علم خانه داری و اخلاق صحیحه کامل و عامل باشد، با يك نفر خدمه کاروان تمام امور زندگانی و خانه داری خود را اداره می نماید. اما چه کنیم که خدمه کاروان بادیانت عاقل نایاب است و ما بیچارگان هم نصایح مربیان خود را فراموش ننموده و این خانه و شوهر را موقتی می دانیم و اهدا به فکر خانه داری و زندگانی نیستیم و تمام عمر خود را صرف خود آرای می نماییم.

باری، اگر بخواهیم وطن عزیز خود را از رنج فقر و فاقه و احتیاج و ننگ و سرزنش و بی ناموسی رهایی دهیم و از برای خدمه کاروان بادیانت معطل و سرگردان نماییم، باید همتی نماییم تا آنکه در علم خانه داری و شوهرداری و اخلاق صحیحه عامل شویم و چشم از هواهای نفسانی پوشیده و مخارج بیفایده را ترك نموده، وجوه آن را صرف تربیت و تعلیم دخترهای ایتام سابق الذکر، که باعث سرزنش و ننگ وطن عزیز ما شده اند، بنماییم تا آن اطفال اناثیه بی سرپرست را از رنج ذلت و بی ناموسی رهایی دهیم و خودمان هم از برای خدمات جزئی، خدمه متعدده نادان را کنیل نشویم و در هر مقام کمک حال مردان خود شویم تا به واسطه اتحاد و قناعت دست ظالمان از مظلومان کوتاه شود.

ای خواهران عزیزم! آیا بر خود می پسندید که با این همه خسارت و زحمت به واسطه ممنوع بودن از تحصیل علم خانه داری و اخلاق قهراً گرفتار ننگ و سرزنش و... شویم و به واسطه عدم قناعت و علم و هنر و عرفان و دیانت از تربیت اولادهای خودمان محروم بمانیم و این تخم فتنه و فساد را در مزرعه عالم بشری بپاشانیم و ثمرات فاسده او را آن به آن مشاهده نماییم؟

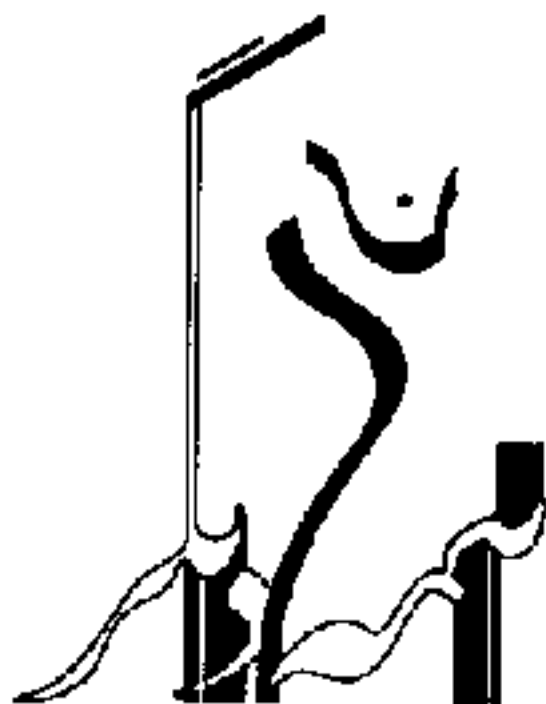
چون مادران ما از اول در خط تمدن و تربیت نبوده اند، ما بیچارگان را دچار بدبختی و ذلت نمودند. پس ما باید از خواب غفلت بیدار شده، این ذلت و رنجی را که خودمان سالهاست مبتلا شده ایم و علاج او بسیار دشوار است، بر فرزندان خود نپسندیم و این دختران عزیز خود را از مقام انسانیت محروم ننماییم، تا مثل خود ماها دچار بدبختی نشوند و بدانند که معنی شوهرداری و سلوك و روش و اخلاق و دیانت و امانت چه چیز است.

حال می توانیم بگوییم که بی تقصیر بودیم، چون ایام خزان بود و باد خرافات وزیده بود، لهذا در کنجی خزیدیم. الحال که بهار معرفت و انسانیت و دیانت و علم و عدالت و اتحاد و نوعپرستی چهره گشوده و نسیم مروت و انصاف از هر سمت وزان است، چرا قلوب خود را از زنگار خرافات صیقلی ننماییم تا جلوه گاه جمال معشوق دیانت و عدالت شود و دهقان اتحاد و یگانگی در مزرعه این ایران جدید تخم صلح و محبت عمومی بپاشاند و فیض ثمراتش به تمام بنی نوع برسد.

بقیه دارد

پست ترین خادمه نوع طایره

[هقیقه ای از این مقاله پیدا نشد.]

Nimeye Digar

A Persian Language Journal of Feminist Studies

Volume II, Number 3, Winter 1997

Recasting Woman and Femininity in Qajar Iran

Editor: Afsaneh Najmabadi

Editorial Board: Haleh Afshar, Mina Agha, Vida Behnam, Emma Dolkhanian, Shayda Golestan, Shahla Haeri, Marjan Mohtashemi, Sharzad Mojab, Parvin Paidar, Naghmeh Sohrabi, Shahrar Tabari, Nahid Zahedi, Fathieh Zarkesh Yazdi

Typesetting: Emma Dolkhanian

Page Layout: Nahid Zahedi

Cover and Logo Design: Safoura Rafeizadeh

Administrative Assistant: Helen Eliassian

Price \$15.00

Subscription rates for four issues:

Individuals \$36.00, Institutions \$70.00

All correspondence to:

Nimeye Digar

c/o Department of Women's Studies

Barnard College

Columbia University

3009 Broadway

New York, NY 10027-6598 USA

We gratefully acknowledge the moral and financial support of the Department of Women's Studies at Barnard College that has made the publication of this issue possible.

Printed at Midland Press (773) 743-0700

1447 W. Devon, Chicago, IL 60660

نکران زن فرنگ

محمد توکلی طرقي

نقش زن بر متن مشروطيت

افسانه نجم آبادي

انقلاب مشروطه و «مسئله زن» در مطبوعات انگليس

منصور بنكدياريان

نامه ها و نوشته ها و اشعار

طايره